

БІБЛІОСВІТ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК

1 (61) 2017

КИЇВ 2017

ББК 78.347. 242(4Укр)
Б 59

Бібліосвіт: інформ. вісн. – Вип. 1 (61) 2017 / [редкол. : Г. Саприкін (голова редкол.), Т. Сопова (відп. ред.), Н. Гуцул, С. Чачко Т. Якушко] ; Держ. б-ка України для юнацтва. – К. : [б. в.], 2017. – 98 с.

У цьому випуску вміщено матеріали про діяльність бібліотек для юнацтва, молоді з патріотичного виховання, краєзнавства; бібліографічну роботу; соціологічні дослідження; взаємодію книгозбірень зі ЗМІ. Висловлюються подяки керівникам, які чимало зробили для покращення функціонування мережі юнацьких бібліотек. Редакція продовжує публікувати хроніку подій у бібліотеках для юнацтва, молоді.

З електронною версією вісника «Бібліосвіт» можна ознайомитися на сайті ДБУ для юнацтва за адресою: http://www.4uth.gov.ua/library_science/bibliosvit/index.htm.

Редакційна колегія: Г. Саприкін (голова редкол.), Т. Сопова (відп. ред.), Н. Гуцул, С. Чачко Т. Якушко,

Редактори: С. Чачко, В. Кучерява, Н. Лінкевич

© Державна бібліотека України для юнацтва, 2017

ЗМІСТ

ЮВІЛЕЇ

Шановні колеги! 5

ПОДЯКА КЕРІВНИКОВІ

Ярослав Степанович Коцур 6

С. Кравченко

Усе життя з молоддю 8

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Програма діяльності бібліотек України для юнацтва,
молоді з патріотичного виховання на (2016-2020 рр.) 12

БІБЛІОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

В. Вовк

Електронні бібліографічні посібники
на сайтах обласних бібліотек для юнацтва, молоді 19

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Н. Хлинова

Формування національної свідомості
особистості засобами бібліотечної роботи 28

Н. Боговін

Великий тато України 39

КРАЄЗНАВСТВО

О. Матвійчук

Бібліотечне краєзнавство –
важливий напрям патріотичного виховання учнів 42

У КОНТЕКСТІ ПОДІЙ

Л. Рабаданова, О. Дубик

Атрибути національної ідентичності України 54

СПІВПРАЦЯ

В. Потуремець Медіапартнерство бібліотек Кременчуцької ЦБС для дорослих і місцевих ЗМІ	62
--	----

СОЦІОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ

М. Красій Взаємодія соціолога і психолога в Державній бібліотеці України для юнацтва	66
М. Красій Всеукраїнське соціологічне дослідження «Молодіжна бібліотека: популярність, репутація, бренд»	70

ВІСТІ З РЕГІОНІВ

Г. Лобода «Я пропоную свій досвід» (Виїзний круглий стіл)	79
А. Золотнюк Якою має бути сучасна бібліотека	84
І. Тарадименко Сучасні бібліотеки для юнацтва та молоді у процесі європейської інтеграції	88

ТВОРЧІСТЬ БІБЛІОТЕКАРІВ

Н. Ляховська Война. Война	92
Пам'яті колеги	97
Інформація для авторів	98

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Прийміть наші щиросердні вітання до 40-річчя заснування Черкаської обласної бібліотеки для юнацтва ім. В. Симоненка!

Нехай ваші спогади про минуле будуть теплими та неповторними.

Хочеться побажати вам впевненої наполегливості у втіленні в життя творчих планів і геніальних ідей.

Нехай вчорашні сміливі мрії стануть реальністю сьогодні!

Живіть, творіть, й висот нових досягайте!

Нехай життя колективу тече під знаком здоров'я, щастя та любові і буде зігріте добром, а поруч будуть родина та друзі.

**З повагою,
директор та колектив
Державної бібліотеки України для юнацтва**

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Вітаємо з 40-річчям заснування Хмельницької обласної бібліотеки для юнацтва!

Бажаємо, щоб кожен день був плідним, приносив задоволення від професійної роботи.

Нехай у колективі завжди панує дружня та творча атмосфера.

Не зупиняйтеся на досягнутому – підкорюйте нові вершини, завойовуйте пошану та любов читачів!

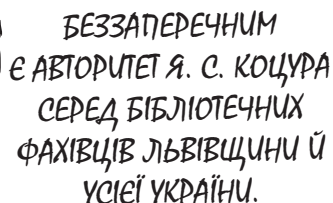
Хай кожен день буде наповнений позитивом, здоров'я ніколи не підводить, а удача не покидає вас!

**З повагою,
директор та колектив
Державної бібліотеки України для юнацтва**

ЯРОСЛАВ СТЕПАНОВИЧ КОЦУР

Бібліотекар, бібліограф, енциклопедист, педагог, сценарист, режисер – і все це одна людина, Ярослав Степанович Коцур.

Є люди, які просто пливуть у житті «за течією», цілком пристосовуючись до ситуацій, що

БЕЗЗАПЕРЕЧНИМ
Є АВТОРИТЕТ Я. С. КОЦУРА
СЕРЕД БІБЛІОТЕЧНИХ
ФАХІВЦІВ ЛЬВІВЩИНИ Й
УСІЄЇ УКРАЇНИ.

складаються. Вибір бібліотечної професії простим хлопцем із Карпатської глибинки тяжко назвати несвідомим. На нього значною мірою вплинула любов до читання, а вже такі якості, як феноменальна пам'ять, аналітичне мислення та здатність до систематизації, зробили з Ярослава високого професіонала.

Свої знання він передавав студентам спочатку в Гадяцькому училищі культури, потім – у Харківському інституті культури. А згодом зробив різкий поворот у власній долі, здійснив важливий життєвий вибір. У 1986 р. Ярослав Степанович повернувся на малу батьківщину – на Львівщину. Після повернення він із успіхом почав застосовувати набуту теоретичну кваліфікацію в практиці організації бібліотечно-бібліографічного обслуговування юнацтва, спочатку як завідувач науково-методичного відділу обласної бібліотеки для юнацтва, а в подальшому – як її директор.

Хоча до 1992 р. мережа юнацьких структурних підрозділів в основному склалася, він зміг використати наявні на той час резерви

для створення ще близько тридцяти ЮСП. На базі вже існуючого юнацького відділу Дрогобицької МЦБС зусиллями Ярослава Степановича була створена та багато років функціонувала школа передового досвіду роботи бібліотек із юнацтвом, на базі якої випробовувалися нові форми, методи, підходи до популяризації читання серед молоді.

Беззаперечним є авторитет Ярослава Степановича серед бібліотечних фахівців області й усієї України. Його знання, поради, практична допомога часто ставали вирішальними в скрутних ситуаціях, у яких опинялися бібліотеки в часи випробувань перехідного періоду, коли зазвичай найбільше страждає культура.

Нині учні і послідовники Я. Коцура активно та плідно працюють у бібліотеках нашої держави, застосовуючи знання, якими щедро ділився з ними їх педагог.

На тлі бурхливих і суперечливих подій сучасності стає дедалі більш очевидним масштаб особистості Я. С. Коцура. Його творчий доробок складає понад 50 публікацій в спеціальній періодиці та в місцевій пресі, численні виступи на телебаченні, що неодмінно привертати увагу до проблем бібліотек, виконували просвітительську функцію. Крім цього, він успішно займається науково-організаційною та педагогічною діяльністю, протягом багатьох років очолюючи екзаменаційну випускню комісію в коледжі культури і мистецтв м. Львова і училищі культури м. Самбора.

Як керівник Ярослав Степанович впровадив стиль роботи, який передбачає інтелігентне спілкування, професіоналізм. В атмосфері взаєморозуміння, створеній ним, легко вирішувалися складні завдання і досягалися компроміси.

Спільнота працівників юнацьких бібліотек

УСЕ ЖИТТЯ З МОЛОДДЮ

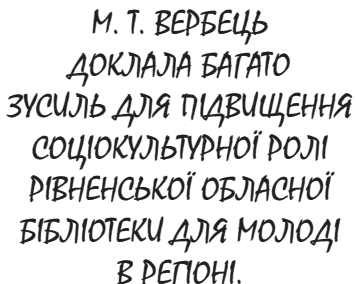
Сергій Кравченко,

завідувач відділу

організаційно-методичної роботи та зв'язків з громадськістю
Рівненської обласної бібліотеки для молоді

Прекрасна жінка і керівник Марія Тарасівна Вербець майже 35 років свого життя віддала одній з провідних бібліотек України – Рівненській обласній бібліотеці для молоді.

Марія Тарасівна народилася в селищі міського типу Гримайлів Гусятинського

М. Т. ВЕРБЕЦЬ
ДОКЛАЛА БАГАТО
ЗУСИЛЬ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ
СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РОЛІ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ
В РЕГІОНІ.

району Тернопільської області. З вересня 1969 р. працювала шкільним бібліотекарем, а після закінчення в 1975 р. Рівненського культурно-освітнього факультету Київського державного інституту культури пішла працювати в бібліотеку Українського інституту інженерів водного господарства.

У травні 1982 р., після переходу в Рівненську обласну бібліотеку для юнацтва, Марію Тарасівну було призначено спочатку старшим бібліотекарем відділу комплектування, потім завідувачем

інформаційно-бібліографічного відділу. З 1997 р. вона – заступник директора, а з січня 1998 р. Марія Тарасівна – директор бібліотеки.

На цій посаді Марія Тарасівна доклала багато зусиль для підвищення соціокультурної ролі бібліотеки в регіоні, розширення її інформаційних можливостей, створення новітньої системи методів обслуговування, впровадження інноваційної діяльності та комп'ютеризації бібліотечних процесів, удосконалення структури бібліотеки, значного поліпшення її матеріальної бази. Після комплексного ремонту приміщення бібліотеки та встановлення сучасних меблів молодіжна книгозбірня перетворилася на сучасний комфортний простір для роботи і навчання, зустрічей та спілкування.

Сприяючи розвитку бібліотечної справи на Рівненщині, підтримуючі імідж молодіжної бібліотеки, Марія Тарасівна бере постійну участь у Всеукраїнських форумах, конференціях, семінарах, школах керівників. Вона активно допомагає проведенню у бібліотеках області Всеукраїнських конкурсів з екологічного та національно-патріотичного виховання молоді, популяризації книги та читання, краєзнавства тощо. Марія Тарасівна є автором, а також співавтором, багатьох публікацій у фахових виданнях («Бібліотечний форум», «Бібліосвіт»), збірниках наукових та науково-практичних конференцій Рівненського державного гуманітарного університету, Державної бібліотеки України для юнацтва та ін.

На початку XXI ст. колектив бібліотеки під керівництвом Марії Тарасівни презентує в мережі Інтернет власний ресурс – портал «Молодь Рівненщини», який містить інформацію про молодіжну політику краю, культурно-освітнє життя молоді, її дозвілля тощо. З квітня 2002 р. за фінансової підтримці IREX у бібліотеці відкрився

ПОДЯКА КЕРІВНИКОВІ

Інтернет-центр, який і донині, уже значно модернізований, надає безкоштовний доступ до всесвітньої мережі. У короткий термін книгозбірня з метою автоматизації бібліотечних процесів впровадила в практику роботи АБІС «УФД / Бібліотека», створила локальну комп'ютерну мережу для вільного файлообміну, корпоративний сайт бібліотеки із веб-сервісами для віддаленого користувача, електронний каталог та ін. Комп'ютерні технології дозволили кардинально розширити можливості книгозбірні і значно підвищили оперативність доступу до інформації.

Адекватно реагуючи на потреби молоді та необхідність її якісного обслуговування, бібліотека під керівництвом Марії Тарасівни багато років тому започаткувала розробку власних довгострокових бібліотечних програм діяльності, реалізація яких дозволила системно вдосконалювати конкретні напрямки роботи книгозбірні. Це, наприклад, комплексна програма підтримки читання та створення мультимедійного середовища для молоді на 2007-2008 рр. «Бібліотека – Книга – Інтелект»; програма «Бібліотека – молоді ХХІ століття», метою якої стало моделювання в молодіжному середовищі нового інтелектуального простору для розвитку читання з використанням сучасних технологій популяризації книги. Останніми роками виконуються програми автоматизації інформаційно-бібліотечного обслуговування молоді, розвитку електронних мережевих продуктів і ресурсних баз та національно-патріотичного виховання молоді на 2016-2018 рр.

Плідна діяльність Марії Тарасівни на посаді директора Рівненської ОБМ упродовж вісімнадцяти років зробила бібліотеку одним із найуспішних закладів культури області й усієї України.

Як подвижник бібліотечної справи та організатор багатьох добрих починань Марія Тарасівна була неодноразово нагороджена

почесними грамотами та подяками Міністерства культури і туризму України, Рівненської обласної ради, обласної держадміністрації та обласного управління культури і туризму. У 2012 р. Марія Тарасівна отримала високе звання «Заслужений працівник культури України».

Марії Тарасівні притаманні вимогливість до себе, щирість у ставленні до оточуючих, душевна щедрість. Вона завжди користувалася великою повагою колег та партнерів бібліотеки і, звісно, читачів, яким М. Т. Вербець віддавала все своє сумління протягом багатого та успішного професійного життя.

ПРОГРАМА ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ДЛЯ ЮНАЦТВА, МОЛОДІ З ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

(НА 2016-2020 РР.)

Вступ. Останніми роками в Україні було докладено значних зусиль до зміцнення й розвитку системи патріотичного виховання юнацтва та молоді.

Патріотизм – це любов до Батьківщини, свого народу, турбота про його благо,

МЕТОЮ
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Є СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНИНА-
ПАТРІОТА УКРАЇНИ, ГОТОВОГО
САМОВІДАНО РОЗБУДОВУВАТИ
ЇЇ ЯК СУВЕРЕНУ, ДЕМОКРАТИЧНУ,
СОЦІАЛЬНУ ДЕРЖАВУ.

сприяння становленню й утвердженню України як міцної суверенної держави, готовність відстоювати її незалежність, захищати її, розділити з нею свою долю.

Патріотизм – складне і багатогранне явище, один з найважливіших компонентів індивідуального та суспільного способу життя.

Патріотизм – це гордість за матеріальні і духовні здобутки народу, Батьківщини, бажання збереження її характерних особливостей, культурного надбання, захист інтересів громади.

Патріотизм має дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, трансформації суспільної свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості. Сучасний патріотизм ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини.

Патріотичне виховання – це систематична і цілеспрямована діяльність органів державної влади, інститутів громадянського суспільства і сім'ї з формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття вірності своїй Батьківщині.

Програму розроблено відповідно до Указу Президента України від 13.10.2015 № 580/5015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки» з метою виховання громадянина-патріота України, утвердження любові до Батьківщини, духовності, моральності, шанобливого ставлення до національних надбань українського народу, наслідування найкращих прикладів мужності та звитяги борців за свободу та незалежність України як у минулому, так і в сьогодні, коли йдеться про збереження суверенітету та територіальної цілісності держави у боротьбі із зовнішньою агресією, а також визначення ефективних механізмів системної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства у питаннях національно-патріотичного виховання та з урахуванням відповідного законодавства України.

Мета Програми. Метою патріотичного виховання є становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розбудувувати її як суверену, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, і забезпечувати її національну безпеку, знати свої права і обов'язки, цивілізовано відстоювати їх, сприяти

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

єднанню українського народу, громадянському миру і злагоді в суспільстві.

Програма є стратегічним рекомендаційним документом, який дає можливість бібліотекам України для юнацтва, молоді розробляти конкретні заходи з патріотичного виховання.

Завдання Програми:

- виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;
- прищеплення юнакам та дівчатам патріотичних цінностей, переконань і пошани до культурного та історичного минулого України;
- розвиток наукового і методичного супроводу системи патріотичного виховання громадян;
- удосконалення і розвиток ефективних форм і методів роботи з патріотичного виховання з урахуванням ситуації, що динамічно змінюється, а також особистостей молоді;
- створення умов для розвитку волонтерського руху як ефективного інструменту громадянсько-патріотичного виховання;
- інформаційне забезпечення патріотичного виховання на державному, обласному і місцевому рівнях, створення умов для висвітлення заходів із патріотичного виховання в засобах масової інформації;
- зміцнення і розвиток виховних функцій, розширення складу суб'єктів патріотичного виховання, посилення координації їхніх зусиль;
- ефективне використання національних традицій, сучасного світового та вітчизняного досвіду та досліджень психолого-педагогічної науки у сфері патріотичного виховання;

- орієнтація виховних систем на пріоритетність патріотичного виховання;
- забезпечення взаємодії із відповідними соціальними інститутами щодо інтенсифікації патріотичного виховання юнацтва, молоді;
- відродження на нових теоретико-методичних засадах системи патріотичного виховання учнівської молоді поза школами, ПТНЗ тощо;
- сприяння розвитку дитячих і молодіжних громадських організацій як центрів становлення патріотів України;
- подальша демократизація управління патріотичним вихованням підростаючого покоління;
- сприяння набуттю дітьми та учнівською молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формування етнічної та національної самосвідомості, любові до рідної землі, держави, родини, народу;
- визнання духовної єдності населення усіх регіонів України, спільності його культурної спадщини та майбутнього;
- формування толерантного ставлення до інших народів;
- утвердження гуманістичної моральності як основи громадянського суспільства; культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, прагнення до свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

- формування мовної культури, оволодіння і вживання української мови як духовного коду нації.

Шляхи реалізації Програми. Способами національно-патріотичного виховання молоді у бібліотеках є, насамперед, використання різних масових форм роботи, інформування про заходи, організація постійно діючих рубрик у пресі, теле-, радіопрограмах, що популяризують українську історію, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання молоді.

Результатами і показниками ефективності реалізації заходів із національно-патріотичного виховання молоді мають стати:

- розвиток у молодого покоління патріотичної свідомості і відповідальності, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про спільне благо, збереження та шанування національної пам'яті;
- збільшення відвідуваності дітьми та молоддю бібліотечних закладів, що популяризують культурні та національно-мистецькі традиції українського народу;
- залучення юнацтва, молоді до активної участі у національно-культурному житті українського народу;
- підвищення рівня знань у юнаків та дівчат про видатних українських державотворців, духовних провідників українського народу;
- розширення сфери застосування української мови молоддю;
- збільшення кількості молодих людей, які пишаються своїм українським походженням, громадянством;
- зростання чисельності членів молодіжних національно-патріотичних громадських об'єднань;

- збільшення кількості зустрічей юнаків та дівчат із ветеранами війни, учасниками АТО;
- збільшення кількості заходів із вшанування героїв боротьби українського народу за незалежність і територіальну цілісність України;
- збільшення кількості молодих людей, готових до виконання обов'язку із захисту Батьківщини, незалежності і територіальної цілісності України;
- впровадження системи заходів, спрямованих на підвищення культурно-освітнього рівня молодих громадян, їх духовне самовдосконалення та забезпечення змістовного дозвілля;
- формування в молоді характерних рис патріота: активної підтримки і розвитку української державності, дотримання Конституції України;
- формування в молоді дбайливого ставлення до національних багатств, рідної природи, готовності до збереження та зміцнення власного здоров'я;
- формування в молоді культури соціальних і політичних стосунків.

Висновки. Сьогодні перед нашою державою стоять завдання виховання у нового покоління почуття патріотизму, формування особистості на засадах духовності, моральності, толерантності, створення умов для інтелектуального, культурного та фізичного розвитку, реалізації науково-технічного та творчого потенціалу молодих громадян.

Молода людина є активним учасником розбудови громадянського суспільства, відіграє в ньому важливу роль, несе відповідальність за прийняття рішень, що впливають на її життя

Саме тому патріотичне виховання молоді є одним із найголовніших пріоритетів молодіжної політики в Україні. Патріотичне виховання є складовою частиною загального виховного процесу, систематичною і цілеспрямованою діяльністю органів державної влади і громадських організацій, що включає в себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, відрізняється високим рівнем комплексності, охоплюючи своїм впливом різні вікові категорії і сторони життя (соціально-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну), спирається на освіту, культуру, історію, право.

Розробник – ДБУ для юнацтва

ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСІБНИКИ НА САЙТАХ ОБЛАСНИХ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ЮНАЦТВА, МОЛОДІ

Валентина Вовк,
головний бібліограф
Державної бібліотеки України для юнацтва

РОБОТА З КОРИСТУВАЧАМИ
ЗА ДОПОМОГОЮ
БІБЛІОГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ
РОБИТЬ БІБЛІОТЕКУ
КУЛЬТУРНИМ ІНСТИТУТОМ І
ВІДРІЗНЯЄ ЇЇ ВІД ПУНКТУ
КНИЖКОВОГО ПРОКАТУ.

У віртуальному просторі бібліотек усе більше з'являється електронних інформаційних продуктів, у т. ч. власного виробництва, з великими масивами бібліографічних даних. Та разом зі збільшенням їх кількості, ускладнився пошук для пересічних

користувачів. Водночас, робота з користувачами за допомогою бібліографічної продукції – це саме той аспект діяльності, який робить бібліотеку культурним інститутом і відрізняє її, наприклад, від пункту книжкового прокату. Тому має змінюватись не тільки ресурсна база бібліотек, але й технологія подання інформації про власні електронні видання.

БІБЛІОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У цій статті зроблено спробу проаналізувати власні електронні інформаційні ресурси обласних бібліотек України для юнацтва, зокрема, електронні бібліографічні посібники (ЕБП), розміщені на веб-сайтах обласних бібліотек України, що обслуговують юнацтво, молодь. На сьогодні ця мережа нараховує 16 обласних бібліотек для юнацтва (ОБЮ), 3 обласні бібліотеки для молоді (ОБМ) (Дніпропетровська ім. М. Светлова, Тернопільська, Рівненська) та Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва. Ці бібліотеки належать до одного типу і мають значний досвід у створенні бібліографічних ресурсів та їх використанні. Тому, з метою виявлення кращого досвіду роботи, варто розглянути напрацювання у цьому напрямку.

Локальне дослідження проводилось у жовтні-листопаді 2016 р. й спрямовувалося на вивчення розміщених на веб-сайтах ОБЮ та ОБМ електронних бібліографічних посібників, їх інформаційно-пошукових пріоритетів, хронологічних рамок представлених документів та їх форматів, наявності повних текстів ЕБП та формування їх ретроспективних версій.

На час проведення дослідження доступ до сайту КЗ «Запорізька ОБЮ» Запорізької обласної ради був відсутній, сайт Хмельницької ОБЮ не мав інформації про бібліографічні видання. Сайт Львівської ОБЮ включає інформацію про бібліографічні видання, але, на жаль, доступ до неї можливий лише після реєстрації, що суперечить принципу відкритого доступу до інформації. Маніфест ІФЛА про Інтернет, прийнятий сесією Ради ІФЛА 23 серпня 2002 р., проголошує: «Безперешкодний доступ до інформації є важливим для свободи, рівності, глобального взаєморозуміння та миру... Вільний доступ до інформації, незалежно від форм її передачі та державних кордонів, – головна відповідальність бібліотечної

та інформаційної професії...». Бібліотека як соціальний інститут створена і функціонує задля своїх користувачів, як частина культурного, освітнього і виховного процесу відтворює духовні цінності через читання, системне використання джерел інформації і знань. Тому вільний доступ до цих джерел є неодмінною умовою її ефективної роботи.

Отже, аналізувалися ЕБП, представлені на сайтах 17 обласних бібліотек для юнацтва: Вінницької ОБЮ, Волинської ОБЮ, Дніпропетровської ОБМ ім. М. Светлова, ОБЮ Житомирської обласної ради, Закарпатської ОБДЮ, Івано-Франківської ОБЮ, КЗ Київської обласної ради «Київська ОБЮ», Кіровоградської ОБЮ, Миколаївської ОБЮ, Одеської ОБЮ ім. В. Маяковського, Полтавської ОБЮ ім. О. Гончара, КЗ «Рівненська ОБМ» Рівненської обласної ради, Тернопільської ОБМ, ОКЗ «Харківська ОБЮ», Херсонської ОБЮ ім. Б. Лавренюва, КЗ «Черкаська ОБЮ ім. В. Симоненка» Черкаської обласної ради, КЗ «Чернігівська ОБЮ» Чернігівської обласної ради.

Розміщення інформації про ЕБП на сайтах. На сайтах ОБЮ та ОБМ електронні бібліографічні посібники представлені досить широко, але їх доступність та сервіс для зовнішніх користувачів суттєво відрізняються. Інформацію про ЕБП названих вище бібліотек можна знайти на різних веб-сторінках та виділити наступні варіанти її розміщення:

1. На головній веб-сторінці у розділах:

а) «Наші видання» (Дніпропетровська ОБМ, Черкаська ОБЮ, Рівненська ОБМ, Кіровоградська ОБЮ);

б) «Видавнича діяльність» (Волинська ОБЮ, Закарпатська ОБДЮ, ОБЮ Житомирської обласної ради, Івано-Франківська ОБЮ);

БІБЛІОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

в) «Користувачам» / «Наші видання» (Тернопільська ОБМ);

г) «Ресурси» / «Наші видання» (Херсонська ОБЮ);

д) «Читачам» / «В підтримку читання» (Одеська ОБЮ).

2. На головній веб-сторінці за назвою:

а) «Фахівцям» або «Творча лабораторія для фахівців» (Вінницька ОБЮ, Київська ОБЮ, Миколаївська ОБЮ);

б) «Колегам» (Харківська ОБЮ);

в) «Для профі» (Чернігівська ОБЮ).

3. На головній сторінці сайту – блог «Світ бібліографа» (Полтавська ОБЮ).

Лише дві бібліотеки врахували те, що центральною фігурою сучасного інформаційно-бібліотечного сервісу є користувач, над задоволенням інформаційних потреб якого й треба працювати, і розмістили ЕБП у розділі, призначеному саме для нього: «Користувачам» (Тернопільська ОБМ) та «Читачам» (Одеська ОБЮ).

Переважна більшість ОБЮ та ОБМ представляють свої ресурси за останні 5–16 років, але форма подання їх різниться. Деякі бібліотеки надають тільки назви й бібліографічні описи ЕБП. Наприклад, ОБЮ Житомирської обласної ради подає тільки перелік видань без будь-яких лінків та додаткової інформації, Чернігівська ОБЮ – перелік назв посібників з анотацією, Миколаївська та Полтавська ОБЮ – перелік назв посібників, бібліографічний опис та анотації. Траплялися випадки подання ЕБП із зображенням обкладинки: так, Вінницька, Івано-Франківська, Київська та Кіровоградська ОБЮ розміщали на своїх сайтах обкладинки електронних бібліографічних посібників, бібліографічний опис до них та анотацію. Тільки назву та зображення обкладинки ЕБП (без бібліографічного опису та анотації) виклали у загальний доступ Харківська ОБЮ, Одеська ОБЮ, Тернопільська ОБМ,

Закарпатська ОБДЮ та Черкаська ОБЮ. Рівненська ОБМ обмежилася зображенням обкладинки.

Деякі бібліотеки, інформуючи про видання, поєднують декілька ознак. Наприклад, Херсонська ОБЮ подає інформацію за серіями та напрямками роботи, Волинська – про бібліографічні видання за напрямками бібліотечної діяльності, серіями та жанрами, а Дніпропетровська ОБМ – лише за тематичними напрямками.

Інколи бібліотеки поєднують методичні і бібліографічні видання в спільній рубриці. Так, Рівненська ОБМ під назвою «Наші видання» вміщує всі свої видання одночасно, що ускладнює пошук електронних бібліографічних видань.

На сайтах ОБЮ та ОБМ, які аналізувались у ході дослідження, представлені як поточні, так і ретроспективні електронні бібліографічні видання. Зокрема, на сайтах Київської ОБЮ, Кіровоградської ОБЮ, Одеської ОБЮ, Харківської ОБЮ та Черкаської ОБЮ ретроспективні ЕБП виділені в окремі рубрики або розміщені у хронологічному порядку за роками. Користувачу пропонується переглянути архів записів за роками, і тільки потім, вибравши потрібний рік, отримуємо увесь перелік видань цього періоду. За необхідності можна переглянути тексти вибраних посібників.

На жаль, дуже рідко бачимо на сайтах ОБЮ, ОБМ рубрику «Нові видання». Лише декілька бібліотек пропонують їх користувачам на головній сторінці сайту: Черкаська ОБЮ – у рубриці «Нові бібліографічні посібники», Івано-Франківська – у рубриці «Нові видання».

Доступ до повнотекстових версій. На сьогоднішній день перевага електронної бібліографії над традиційною безперечна.

БІБЛІОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

І юнацькі бібліотеки використовують гіперпосилання на повні тексти ЕБП та різноманітні онлайн-сервіси, що забезпечують комфортний доступ до першоджерел.

Найпопулярніші формати, у яких представлені повні тексти видань, – Microsoft Word, PDF, PPT. Звичайно, для користувачів найпростішим та найзручнішим способом отримання бібліографічних документів є просте скачування матеріалу, але при цьому порушується авторське право. Тому більшість досліджуваних бібліотек застосовують сервіси інтерактивних публікацій, які дають можливість не тільки розміщати електронні версії посібників для скачування, але й переглядати їх у зручній формі: гортати сторінки, збільшувати текст і зображення, робити примітки на полях. Одним із таких безкоштовних сервісів для створення інтерактивних публікацій є сервіс Calameo. Такою формою подачі ЕБП користується переважна більшість досліджуваних бібліотек.

До речі, повні тексти бібліографічних видань подають усі ОБЮ, за винятком ОБЮ Житомирської обласної ради, сайт якої містить лише бібліографічні описи ЕБП і носить сигнальний характер. Мета цього не дуже зрозуміла, адже відсутність повного бібліографічного опису (Вінницька ОБЮ, Закарпатська ОБДЮ, Чернігівська ОБЮ), або ж анотації (Чернігівська ОБЮ), а тим більше повного тексту, не сприяє оперативному використанню ЕБП та не дозволяє зробити посилання на них.

Ретроспективні матеріали. Багатообіцяючий напрямок діяльності бібліотек – створення ретроспективних електронних версій повнотекстових бібліографічних посібників. Гіпертекстові посилання на повнотекстові ЕБП минулих років можна знайти на сайтах Черкаської ОБЮ (1990–2015, з 2001 р. – повні тексти),

Одеська ОБЮ (1995–2009, з 2010 р. – повні тексти), Івано-Франківської ОБЮ (2010–2016), Полтавської ОБЮ (2013–2016), Кіровоградської ОБЮ (2000–2016), Київської ОБЮ (2009–2016), Дніпропетровської ОБМ (2013–2015), Харківської ОБЮ (2012–2016), Миколаївської ОБЮ (2008–2016), Рівненської ОБМ (2010–2016), Херсонської ОБЮ (2010–2016) та Чернігівської ОБЮ (2010–2016). У розділах «Користувачам» сайту Тернопільської ОБМ, «Фахівцю», «Наші видання» сайту Вінницької ОБЮ та «Видавнича діяльність» сайту Закарпатської ОБДЮ представлені обкладинки з неповним бібліографічним описом усіх ЕБП, створених бібліотекою. Їхні повні бібліографічні описи, рік видання та тексти можна переглянути лише за допомогою функції «Завантажити». Також ускладнений пошук інформації за хронологією на сайтах бібліотек, що представляють електронні ресурси за напрямками бібліотечної діяльності, серіями та жанрами.

Висновки. Проаналізувавши ЕБП, представлені на веб-сайтах ОБЮ, ОБМ, доходимо висновку, що бібліотеки, які раніше займалися лише зберіганням та наданням користувачам друкованих видань, перетворилися на універсальні інформаційні центри, де можна знайти й отримати інформацію на різних носіях, скористатися різноманітними інформаційними ресурсами. ЕБП, які створюються бібліотеками, дозволяють будувати продуктивні технології обслуговування користувачів, виводять на новий рівень можливості дистанційних форм користування інформацією, надаючи доступ до електронного архіву видань необмеженої кількості користувачів. І це має низьку, у порівнянні з паперовим тиражуванням, собівартість, не кажучи вже про зворотній зв'язок і компактне збереження інформації. До того ж, для більшості

БІБЛІОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

користувачів електронна форма є єдиною можливістю отримати необхідне видання.

Проте, висока конкуренція в інформаційному середовищі не дозволяє бібліотекам зупинятися на досягнутому. Наразі в обласних бібліотеках існують різні підходи до подачі електронних версій ЕБП, але внаслідок ряду обставин ОБЮ, ОБМ не можуть сформувати зручні й зрозумілі стандарти, які б дозволили користувачу легко й не задумуючись знаходити потрібну інформацію. Важливою є повна подача інформації про електронні посібники, їх розміщення у хронологічному порядку, а лише потім – за темами та жанрами (більш старі видання можуть бути цікавими студентській аудиторії, науковцям, що займаються дослідженням теми, та бібліотечним фахівцям, а пересічному читачу важливо відстежувати актуальну інформацію, тому варто розмежовувати новинки й архівні матеріали), перехід тільки на розгорнуті версії документів, що не потребують скачування файлу, реалізація пошуку потрібних посібників за ключовими словами та ін. Не менше значення має й спосіб акцентування уваги на цьому типі інформації на головних сторінках сайтів бібліотек. Чи зрозуміє читач, що можна знайти у розділах «Для профі», «Видавнича діяльність» і т. д.? Певно, що ні. З цієї ж позиції варто розмежовувати бібліографічні посібники і методичні матеріали, звертати увагу читача на те, як ЕБП може допомогти йому вирішити проблеми пошуку інформації. Тільки після «стандартизації» подачі інформації про електронні бібліографічні посібники й, власне, самих посібників на сайтах мережі ОБЮ, ОБМ можлива кооперація зусиль і налагодження системи інформаційного забезпечення користувачів на більш високому рівні. Система посилань на ресурси бібліотек мережі дозволяє читачам користуватися ресурсами не тільки своєї бібліотеки.

Тому в найближчій перспективі вважаємо за доцільне організувати більш поглиблений моніторинг сайтів обласних бібліотек юнацької мережі з метою вивчення стану відображення ЕБП та розробки уніфікованих рішень щодо представлення їх в електронному середовищі.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ БІБЛІОТЕЧНОЇ РОБОТИ

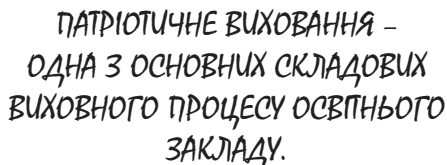
Наталія Хлинова,

завідувач бібліотеки

Боярської ЗОШ I-III ст. № 5

Києво-Святошинської РДА Київської області

Сьогодні ні в кого не викликає сумнівів особлива актуальність проблеми патріотичного виховання підростаючого покоління.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ –
ОДНА З ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ
ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ОСВІТНЬОГО
ЗАКЛАДУ.

Патріотизм – це соціально-психологічна категорія. Національна свідомість грає важливу роль у становленні та розвитку особистості, у формуванні почуття історичної причетності до тих чи інших історичних подій. Нині ми з новою силою усвідомлюємо значення патріотизму для долі України та її громадян.

Патріотичне виховання – одна з основних складових виховного процесу освітнього закладу. Держава приділяє йому значну увагу. Видано Указ Президента України від 13.10.2015 р.

№ 580/215 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», Указ Президента України від 12.06.2015 р. № 334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах», наказ Департаменту освіти і науки Київської обласної державної адміністрації від 02.12.2014 р. № 343 «Про подальше вдосконалення системи національно-патріотичного виховання дітей, учнівської та студентської молоді в навчальних закладах Київської області» та багато іншої нормативно-регламентуючої документації.

Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді покликана сприяти збереженню громадянської стабільності, відновленню національної економіки та зміцненню обороноздатності нашої країни.

Національна свідомість ґрунтується на почутті вірності Батьківщині, готовності до виконання громадянських та конституційних обов'язків із захисту інтересів країни. Патріотичне виховання, безумовно, спрямоване на формування та розвиток особистості, наділеної якостями громадянина-патріота України і здатної успішно виконувати свої обов'язки в мирний та воєнний час.

Нещодавні події виявили негативний вплив економічних проблем, соціальної диференціації суспільства, військових дій, втрати моральних цінностей на громадянську свідомість частини населення нашої країни. Отримали широке розповсюдження

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

байдужість, егоїзм, індивідуалізм, цинізм, агресивність, неповажне ставлення до рідної країни, оточуючих. Суспільні процеси, що відбуваються, продемонстрували залежність успішного вирішення багатьох життєвих проблем від рівня сформованості громадянської і патріотичної позицій у підростаючого покоління, необхідність у духовно-моральному вдосконаленні, повазі до історико-культурного надбання свого народу.

Бібліотеки, як накопичувачі історичної пам'яті, є інформаційними провідниками між поколіннями, гідними хранителями патріотичних традицій. Перед шкільними бібліотеками стоїть не проста задача – сприяти розвитку високої соціальної активності, громадянської відповідальності, духовності, любові до своєї Батьківщини у підростаючого покоління через книгу.

Діяльність шкільної бібліотеки має бути орієнтована на формування національної свідомості учнів шляхом залучення до читання, із опорою на інноваційні форми і методи роботи, на виховання любові до книги, рідного слова, культури, збереження історичної пам'яті.

Досягти поставлених цілей можна шляхом вирішення наступних завдань:

1) впровадження у діяльність шкільної бібліотеки інноваційних та ефективних форм національно-патріотичного виховання;

2) розвиток соціальної активності, громадянської відповідальності, духовності, любові до Батьківщини, поваги до рідного краю, інтересу до їх історії, культури шляхом прищеплення любові до читання;

3) утвердження в свідомості і почуттях учнів соціально важливих патріотичних цінностей, поглядів та переконань, поваги до історичного та культурного минулого України, її традицій;

4) виховання в учнів поваги до Конституції України, законів, норм громадянського та колективного життя;

5) прищеплення почуття гордості, глибокої поваги до символів держави – Герба, Прапора та Гімну України тощо;

6) організаційна підтримка заходів із національно-патріотичного виховання шляхом надання допомоги викладачам, класним керівникам, учням, батькам;

7) поповнення фондів бібліотеки літературою та інформацією на різних носіях з військово-історичної і краєзнавчої тематики (пошукові та дослідницькі матеріали, спогади учасників військових дій, твори місцевих авторів про війну, електронні презентації, бібліотечні видання різних форм тощо).

Діяльність бібліотеки Боярської ЗОШ I-III ст. № 5 пов'язана, у першу чергу, з пошуком та впровадженням ефективних форм роботи в наступних взаємопов'язаних напрямках:

- духовно-моральне виховання, яке передбачає формування через книгу високої громадянської активності, духовності, поваги до сім'ї, батьків, сімейних традицій, позитивного ставлення до здорового способу життя;

- історико-краєзнавча робота, що має на меті виховання в учнів любові до рідного краю, її видатних особистостей, почуття національної гідності, національної самосвідомості, толерантності, здатності співіснувати з представниками інших культур, мов, релігій тощо;

- національно-патріотичне і громадянсько-правове виховання, на підставі знань про історію української державності, Конституцію, державну символіку, права та обов'язки громадян;

- військово-патріотичне виховання, основою якого є вивчення військової історії, накопичення знань про Дні козацької

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

та військової слави, бойові та трудові подвиги, збереження військових традицій, підтримання зв'язку поколінь захисників України, організація зустрічей учнів із ветеранами війни, учасниками АТО, формування позитивного іміджу ЗСУ, готовності до виконання військового обов'язку.

Форми і методи просування книги та читання патріотичного напрямку у бібліотеці досить різноманітні: від книжкових виставок до масових заходів, головна ціль яких залучити учнів до читання, до рідного слова, до історії та сучасного життя.

Патріотизму не можна навчити, його треба виховувати. Роль книги і бібліотеки у цьому процесі досить важлива. У роботі ми завжди зважаємо на психологічні та індивідуальні особливості дітей різних вікових груп. Якщо під час роботи з молодшими школярами головне для нас – емоційний вплив на дитину, то щодо підлітків постає ще одна задача – допомогти сформуванню поняття й уявлення, пов'язані з патріотизмом, допомогти усвідомленню найвищих людських цінностей та ідей.

Формування активної моральної і громадянської позиції, зміцнення зв'язків між поколіннями, безперечно, починається у сім'ї. Торкаючись цієї теми, академік Д. Ліхачов проникливо писав: «Любов до Батьківщини починається з любові до сім'ї, дому, школи. Вона поступово росте. З віком вона стає також любов'ю до свого міста, села, до рідної природи, до земляків, а дозрівши, – усвідомленою і міцною, до самої смерті, любов'ю до своєї країни та її народу. Не можна перескочити через будь-яку ланку цього процесу і дуже важко з'єднати знову весь ланцюг, коли щось у ньому випало або, більше того, було відсутнім із самого початку»¹.

¹ Ліхачев Д. С. Земля родная.– М. : Просвещение, 1983

З самого раннього дитинства в сім'ї розпочинається спілкування з родичами, друзями. Ми маємо зрозуміти, що формування патріотизму починається з народження дитини, і головне в ньому – любов. Любов до батьків, друзів, у подальшому – до країни, яка тебе народила і в якій ти живеш, а тому любити і вміти захистити її.

Шкільна бібліотека Боярської ЗОШ I-III ст. № 5 є центром активного виховання в учнів національно-патріотичної самосвідомості. У бібліотеці постійно урізноманітнюються форми роботи з читачами. Головною метою шкільної бібліотеки є створення умов для реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді бібліотечними методами, основні з яких інформаційно-масові (дискусії, диспути, читацькі конференції, інтелектуальні ігри, ринги, вечори, квести, вікторини, бібліотечні години, конкурси тощо). Усі добре знають і використовують традиційні форми і методи. Але я хочу зупинитися на більш цікавих, інноваційних формах роботи нашої бібліотеки.

Друкована книга нині переживає непрості часи. В умовах розвитку інформаційних технологій знижується рівень читацької культури молоді, інтерес до друкованої книги як джерела інформації. Електронні книги, планшети, смартфони, айфони, ноутбуки та інша сучасна техніка стрімко відсувають книгу на задній план. Що робити за такої серйозної конкуренції? Видавництва, намагаючись зберегти рівень, витрачають колосальні кошти на оформлення книжок, на ілюстрації, на папір. Але, по-перше, видавництва не можуть забезпечити своєю продукцією всіх бажаючих, тому що середня ціна на книгу сьогодні досить висока, а прочитати книгу в електронному вигляді може кожний, достатньо лише мати доступ до мережі Інтернет. Відповідно, друковані видання програють електронним у доступності. По-друге, з точки зору комфортності

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

та мобільності, не всі книги зручно носити з собою у портфелі чи рюкзаку, а цифрова техніка з вами завжди поруч і майже нічого не важить. Я вже не кажу про комп'ютерні ігри, які в необмеженій кількості, на любий смак пропонують ІТ-виробники, і про соціальні мережі, у яких левову частку часу проводить сучасна молодь. Що можна зробити в таких умовах? Потрібно не воювати з формами і методами конкурентів, а використовувати їх. Адже вони вивчають попит, миттєво реагують на зміну настроїв, смаків користувачів, переживають за їх комфорт, завойовуючи тим самим численні переваги. Якщо ми навчимося працювати так само, тобто йти в ногу з часом, уподобаннями, інтересами та навіть примхами наших дітей, то друкованій книзі нічого не загрожуватиме. Ми здатні навчитися використовувати новітні технології у своїх інтересах і в інтересах читачів. Для цього лише потрібно трошечки терпіння і фантазії.

Що ж таке інновації і які існують шляхи для їх інтенсивного просування у практику роботи шкільних бібліотек?

До інноваційних форм належать комп'ютерні вікторини, відеопрезентації та мандрівки, всілякі віртуальні та озвучені книжкові виставки, відеоогляди, слайд-шоу, буклети, дайджести.

Наша школа – загальноосвітня. У школі є комп'ютерні класи, мультимедійні пристрої та інша сучасна техніка. Діти звикли до нових технологій, і електронні презентації сприймаються ними як належне. Тому для залучення читачів сучасному шкільному бібліотекареві необхідно оволодіти новими комп'ютерними методами подання інформації.

Наведу приклад. У школі досить великі перерви (15 хв.). Для того, щоб цей час учні проводили більш продуктивно, я запропонувала проект «Відпочиваючи, пізнаємо»: протягом перерви на

екрані комп'ютера, що знаходиться у бібліотеці, транслюється важлива та корисна інформація з різних тем чи присвячена знаменним датам.

Наприклад, до 8 Березня була створена інформаційно-пізнавальна презентація «Видатні українки», котра користувалася великим попитом. Учні навіть почали вгадувати персонажів ще до появи тексту. Дехто цікавився: «А хто це? Який слід в історії залишила та чому?» Цікавість задовольнялася за допомогою книг.

У лютому 2013 р. в рамках проекту «Телеміст – ефективний засіб залучення сучасної молоді до книги та читання з використанням ІКТ» і з метою виховання патріотизму в учнівської молоді на базі шкільної бібліотеки Боярської загальноосвітньої школи № 5 відбувся телеміст із Гомельською ЗОШ № 29 (Білорусь), присвячений 70-річчю Сталінградської битви.

Учні 9-11 класів обговорювали такі літературні твори, як роман В. Гроссмана «Життя і доля», повість В. Некрасова «В окопах Сталінграда». Надзвичайно цікаво учням було ознайомитись зі змістом цих книг, подискутувати на тему: «Чи можна було уникнути Великої Вітчизняної війни та яку роль у великій перемозі відігравав патріотизм простих солдат». У суперечках та роздумах учні прийшли до спільної думки, що треба зберегти мир на планеті, адже наше майбутнє залежить тільки від нас. Надзвичайно приємно, що велика увага приділялася саме проблемам патріотичного виховання молоді, акцент поступово переносився з обговорення бойових дій на моральні та духовні враження учнів від прочитаних творів, їх ставлення до Великої Вітчизняної війни. Як українські, так і білоруські учасники телемосту дійшли висновку: війна є абсурдною, а цінність людського життя – пріоритетною.

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Мультимедійні міні-презентації створюються до ювілеїв письменників. Діти з захватом бачать на екранах обкладинки знайомих книг, і в них з'являється бажання поділитися своїми знаннями та почитати ще.

У бібліотеці також використовуються мультимедійні вікторини, бібліотечні уроки, огляди життя та творчості видатних особистостей тощо, створені безпосередньо бібліотекарем і запозичені у колег або на професійних Інтернет-сайтах.

До інноваційних методів роботи можна також зарахувати і систематичне виготовлення тематичних буклетів.

Після проведеного в школі опитування виявилось, що менше всього читають учні 8-9 класів. Але під час індивідуальних бесід з'ясувалося, що багато хто з них не проти почитати. Таким чином народилася ідея проводити «Голосні читання». Підлітки самостійно обирають тематику, потім ми разом підбираємо відповідну літературу, і починається декламування віршів або читання вголос прози.

Одним з сучасних засобів популяризації книги і читання є буктрейлер. Цей короткий відеоролик за мотивами книги або кліп про книгу прийшов на зміну традиційним книжковим виставкам. Основне його завдання – яскраво і образно розповісти про твір або твори письменника, зацікавити, заінтригувати читача, спонукати його до читання. Учні нашої школи із задоволенням і нетерпінням чекають від мене нових буктрейлерів і разом зі мною створюють їх.

Нові форми та технології використовуються і для створення позитивного іміджу шкільної бібліотеки, для реклами бібліотечно-бібліографічної діяльності. Головну роль тут відіграють Інтернет-сторінка або Інтернет-сайт шкільної бібліотеки. Я створила власний Інтернет-сайт, на якому всі бажаючі можуть отримати необхідну

інформацію. На сайті бібліотеки Боярської ЗОШ I-III ст. № 5 можна побачити відеопрезентації, проекти, над якими ми працюємо чи працювали, ознайомитися з новинами, подіями, які відбуваються в бібліотеці, тощо.

В організації роботи з формування національної свідомості значну роль відіграє краєзнавство. Заходи з краєзнавства дозволяють учням побачити рідний край у загальному контексті історичних подій, розвивають їх інтелектуальний та творчий потенціал. Так народився проект «Рукописи та стародруки в книгозбірнях України», над яким працювали учні восьмих класів упродовж трьох років. З ним можна ознайомитися на сайті за посиланням: <http://libraryboyarka5.at.ua/starodruki.pdf>.

Особливе місце у бібліотеці відводиться вихованню в дітей любові до рідного краю, поваги до його історії, традицій, культури, видатних земляків. З цією метою у бібліотеці ведеться активна робота зі створення фрагментарних та повнотекстових тематичних баз даних, електронного анотованого покажчика «Боярська ЗОШ I-III ст. № 5 у періодичній пресі», у якому збирається матеріал про події у школі, її випускників, вчителів тощо за останні три роки. Систематично проводяться уроки мужності, на яких запрошуються учасники бойових дій на Сході нашої країни, в Афганістані, ветерани Другої Світової війни, багато з яких є батьками, близькими родичами наших учнів або випускниками нашої школи.

У жовтні 2016 р., під час Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек, ми разом із викладачем предмету «Захист Вітчизни» організували практичні заняття із початкової військової підготовки. Спочатку діти переглянули відеоролики про Збройні Сили України: види ЗСУ, техніку, тактику ведення боїв, надання першої медичної допомоги, а потім учні 11 класів, які вже мають навички військової

підготовки і брали участь у навчально-польових зборах, навчали поводженню зі стрілецькою зброєю учнів сьомих класів. Діти просили зробити такі тренування постійними.

Слід зазначити, що шефами нашої школи вже більше 15 років є військові частини А-0799 м. Віта-Поштова. Кожного року на базі частини проводяться навчально-польові заняття, у яких беруть участь хлопці з 10-11 класів. Ми традиційно проводимо з військовими спільні концерти, присвячені Дню Збройних Сил України, Дню захисника України, запрошуємо їх на шкільні заходи, підтримуємо з ними тісні дружні зв'язки.

Усвідомлюючи всю важливість патріотичного виховання, вважаю, що школа та бібліотека повинні взяти на себе основне навантаження з виховання національної свідомості учнів, адже саме вони є майбутнім України. Національна свідомість наших дітей залишається найвищою цінністю, однією з основ духовно-моральної єдності суспільства. Виховати людину, яка любить свою землю, свій народ, готова до захисту Батьківщини – досить складна задача. Але ми її вирішимо, якщо виявимо любов та доброту.

Національний патріотизм передбачає, насамперед, історичну пам'ять.

ВЕЛИКИЙ ТАТО УКРАЇНИ

Наталія Боговін,

завідувач відділу зв'язків з громадськістю
Державної бібліотеки України для юнацтва

ЧИМАЛО ВАЖЛИВИХ ТЕМ
РОЗКРИТО У ВІКІПЕДІЇ
НЕ ПОВНІСТЮ,
А ДЕЯКІ ВЗАГАЛІ НЕ
ВИСВПЛЕНІ.

Постійний партнер ДБУ для юнацтва – Благодійний фонд учасників бойових дій «Єдність побратимів» (президент – К. Вінніченко) – спільно із Всеукраїнською громадською спілкою «Крила 8-ї сотні» і

Ротарі-клубом «Київ-Софія» – завершили реалізацію фотопроєкту «Великий тато України», спрямованого на покращення іміджу України у світі, підвищення престижу традиційних сімейних цінностей та підтримку багатодітних українських родин, які втратили годувальника під час війни на Донбасі в 2014-2017 рр., захищаючи незалежність України.

У рамках проекту відомі особистості, успішні діячі різних сфер громадського життя та дбайливі багатодітні батьки намагалися перевтілитися у Великих князів Київських. Фотографії дванадцяти переможців, яким це перевтілення вдалося найкраще – співака О. Скрипки, спортсмена В. Вірастюка, лікаря-нейрохірурга А. Гука, викладача Б. Меда, художника Л. Мартинюка, музиканта

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ

О. Криси, бандуриста і мистецтвознавця Т. Компаніченка, підприємця В. Опанасюка, фермера Т. Ложенка, управлінця Р. Яковлева, волонтера С. Сторожука та добровольця АТО М. Коптила – прикрасили сторінки унікального календаря.

27 січня 2017 р. в колонній залі Київської міської державної адміністрації відбувся фінал фотопроєкту. Кожен присутній на заході мав можливість придбати календар, зробивши, благочинний внесок. Збирання коштів, що спрямовуються на допомогу багатодітним родинам загиблих захисників Вітчизни, продовжується і зараз. Календар 2017 р. розповсюджується по всій державі; приймаються заявки всіх бажаючих з різних куточків України.

Під час фіналу президент БФ «Єдність побратимів» К. Вінніченко наголосив на тому, що мета проєкту – доведення світові, що в історії України були справді великі постаті, що наша держава має тисячолітні традиції, які боронять нинішні українські тата. Важливо, аби люди усвідомили, що сьогодні необхідна допомога саме багатодітним родинам, що втратили годувальників, чоловіків, батьків.

Куратор проєкту Т. Недобор підкреслила, що для перевтілення були обрані багатодітні князі, за правління яких українські землі розквітали. Жіноча рада проєкту, до якої увійшли фахівці з різних сфер, визначила кожному учасникові той або інший образ із урахуванням зовнішньої та психологічної схожості. Подібність доповнило вбрання, надане парком «Київська Русь» та Національною оперою України. Відомий фотограф Є. Зінченко дуже швидко – лише за три дні – створив по-справжньому художні портрети.

Міністр культури України Є. Ніщук присвятив щиру, сердечну промову тому, як важливо в нашому жорстокому світі виявляти

чуйність, співпереживати, бути здатним до благочинності. Він добрим словом пом'янув загиблих та подякував митців, які взяли участь у благодійному вечері.

На вечорі прозвучали й інші виступи. Приклонив коліно співак О. Скрипка, який поділився своїми найкращими враженнями, підкресливши почесність і відповідальність участі у фотопроекті. Лікар-нейрохірург А. Гук закликав розвивати ідею проекту, надаючи їй підтримку на державному рівні. Музикант О. Криса конкретизував цю думку, запропонувавши залучити до проекту не лише публічних людей, але й інших багатодітних батьків із різних куточків України. Присутні прослухали добре відомі пісні та сучасні твори.

Організатори проекту вручили переможцям дипломи та висловили вдячність за підтримку Міністерству культури України, КМДА, дипломатичному корпусу – захід відвідали вісім дипломатів, а з посольства Кореї передали матеріальну допомогу, вибачившись за відсутність – та видавництву «Пенмен».

Хотілося б сподіватися, що фотопроект продовжуватиметься, охоплюючи дедалі більшу кількість багатодітних сімей.

БІБЛІОТЕЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Оксана Матвійчук,

доцент

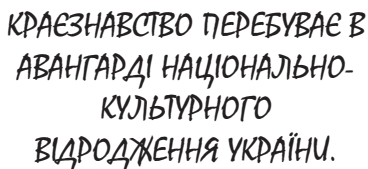
Київського університету ім. Б. Грінченка,

канд. пед. наук

Ми з тих ясних зір, ми з тих чистих вод,
ми одна душа, ми один народ.

Г. Лютий

Краєзнавча робота бібліотек – один із найважливіших та найцікавіших напрямів їх діяльності, метою якого є вивчення і популяризація інформації про рідний край. Термін

КРАЄЗНАВСТВО ПЕРЕБУВАЄ В
АВАНГАРДІ НАЦІОНАЛЬНО-
КУЛЬТУРНОГО
ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.

«краєзнавство» має два корені: «край» та «знаю». Краєзнавство зараз перебуває в авангарді національно-культурного відродження України, є однією із заporук зміцнення її державності, оскільки дозволяє більш глибоко пізнати свою батьківщину, історію, відкривати на своїй землі скарбниці та чудеса світового рівня.

Бібліотечне краєзнавство сприяє соціальному, економічному, культурному розвитку краю: охороні й раціональному використанню його природних багатств і культурної спадщини, всебічному їх вивченню і науковому дослідженню, вихованню поваги до малої батьківщини, розвитку творчих здібностей особистості на основі місцевих традицій та творчості професійних митців [1; 2; 3; 4; 5].

Пріоритет у роботі шкільних, дитячих та юнацьких бібліотек – популяризувати літературу, яка висвітлює сторінки історії рідного краю, його етнічні, мовні, культурні традиції, творчість, його талановитих людей, допомагати учням у кращому пізнанні старожитностей регіону і, таким чином, сприяти патріотичному вихованню дітей та молоді. Майже всі бібліотеки м. Києва активно долучаються до накопичення та популяризації інформаційно-бібліографічних ресурсів краєзнавчої тематики, до організації відповідного довідково-бібліографічного апарату (каталогів, картотек).

Краєзнавча картотека складається з трьох основних частин: систематичної; персоналій – документи про видатних осіб (громадських діячів, письменників, митців), чиє життя та діяльність пов'язані з краєм, згруповані за алфавітом прізвищ; топографічної – документи про окремі населені пункти, географічні території, об'єкти, розташовані в алфавітному порядку їх назв. Систематична картотека, як правило, містить наступні розділи: край у цілому; природа і природні ресурси краю; екологія краю; історія краю; етнографія краю; економічний розвиток краю; сільське господарство; освіта; дитячі та молодіжні організації і рухи в краї, їх акції; діти та молодь-переможці конкурсів, олімпіад, лауреати та дипломанти фестивалів; фізична культура і спорт; суспільно-політичне життя краю; культурне життя краю; дитячі та

КРАЄЗНАВСТВО

юнацькі бібліотеки; мистецтво; край у творах мистецтва; літературне життя краю; край у художній літературі; місцеві письменники, їх твори і література про них; дитяча та юнацька література краю.

Бібліотекарі, як правило, виділяють краєзнавчі документи з загального фонду в окремий, створюючи краєзнавчий куточок, у якому регулярно організують бібліотечні виставки (карта міста, району, вулиці та інші фактографічні й ілюстративні матеріали, альбоми, папки, теки з газетними публікаціями; довідкові та бібліографічні видання). Фахівці, працюючи з читачами, використовують тематичні папки, своєрідні бази даних з історії, економіки, культури, екології краю, представлені вирізками краєзнавчої тематики з газет і журналів, спогадами місцевих жителів, літописами рідної землі, альбомами про рідний край тощо.

Знайомству з історією рідного краю, його культурою допомагають різні форми роботи: краєзнавчі лекторії «Київ – столиця України», «Абетка мого міста»; краєзнавчі години «Люблю своє місто Київ»; бібліотечні виставки, присвячені окремій персоналії або в цілому краєзнавчому портрету регіону, міста «Глянь, який чудовий мій рідний край, моя Україна», подіям та постатям із календаря пам'ятних дат; диспути; уроки історичної пам'яті «Пам'ятаймо нашу історію», «Хто ми, звідки родом?»; уроки народознавства «Пам'ятаємо свій родовід», уроки мужності; історичні подорожі «Мій край, мій народ, його минуле»; усні історико-краєзнавчі журнали «Їх імена в назвах вулиць міста Києва»; калейдоскопи: «Особистості в історії, історія в особистостях», «Літературна подорож в історію», «Географія українського письменства», «Я твій, я твій, коханий рідний краю, в щасливий час і в лютий час біди, і ні на що тебе не проміняю. Ти у мені, як я в тобі, завжди»; зустрічі з ветеранами, із славетними земляками; вечори вшанування, вечори пам'яті

«Привітаймо визволителів нашого краю»; тижні та місячники популяризації краєзнавчої книги; краєзнавчі та історико-краєзнавчі читання; історико-етнографічні ігри; краєзнавчі вікторини; зустрічі з дослідниками історії та культури краю, літературознавцями, письменниками «Нам є ким пишатися»; краєзнавчі літературні експедиції «Мій край у всьому неповторний» або «Це та земля, де нам судилось жити»; родинні свята; краєзнавчі фотоконкурси «Вулиці нашого міста», «Вулицями стародавнього Києва»; створення бібліографічних списків літератури «Народжені в Україні та в м. Києві»; літературно-мистецькі форми; вікторини; поетичні години; конкурси; ігрові програми; вечори, поезії; конкурси віршів про рідний край «Я виріс тут, і край мені цей дорогий», мистецькі години «Майстри пензля м. Києва» [6]. Під час проведення цих заходів бібліотекарі часто використовують документи, спогади, кіно- і фотоматеріали, звукозаписи, художні твори, які допомагають створити відповідну емоційну атмосферу.

Одним із цікавих напрямів краєзнавчої роботи є проведення спільно з учнями генеалогічних досліджень «Дерево мого роду», збирання спогадів їх родичів, пошук документів із родинних архівів (Додаток 1). У шкільних бібліотеках м. Києва практикується також підготовка «Хрестоматії з історії міста», у якій вміщується систематизована добірка газетних вирізок, ксерокопій або бібліографічних посилань на певні теми, малюнків та апікацій «Київ та кияни очима дітей». Активно співпрацюють дитячі, шкільні та юнацькі бібліотеки з музеями, архівами, бібліотеками Києва. Проводяться цікаві онлайн-дискусії, створюються групи у соцмережах, присвячені обговоренню історії краю; картотеки, банки даних із краєзнавства, застосовується усне інформування про історію міста, краю модераторами якого є бібліотекарі.

На курсах підвищення кваліфікації, шкільні бібліотекарі як випускні роботи представляють власні дослідження діяльності бібліотек, у яких вони працюють. Змістовним ядром цього напрямку є вивчення історії бібліотек та бібліотечної справи в цілому у рідному краї, місті та кожній конкретній школі.

Спільними зусиллями бібліотекарів і читацького активу готуються цікаві статті, повідомлення у районні газети, збірники матеріалів (Додаток 2).

Особливе місце займають заходи, присвячені подвигу Небесної Сотні під час Революції гідності, до яких долучаються педагогічні працівники та учні.

Отже, патріотичне, національне виховання займає провідне місце в навчально-виховному процесі та роботі бібліотек. Вихованню патріотичних почуттів, любові до рідної землі, збагаченню духовного світу школярів допомагає використання краєзнавчого матеріалу. З огляду на це, зростає роль краєзнавства, зокрема його культурно-мистецьких, літературних напрямів. Бібліотеки формують особистість на ґрунті історії, культури, традицій народу. Власне краєзнавча діяльність дозволяє зробити бібліотеку унікальною, особливою.

Список використаної літератури:

1. Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України: текст : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. 20 листоп. 2013 / Національна історична бібліотека України, за ред. О. П. Реєнта. – К., 2014. – 22 с.
2. Бібліотечне краєзнавство в системі соціальної інтеграції молоді : огляд краєзн. діяльн. б-к / уклад. С. Воробель. – Тернопіль, 2015. – 21 с. <http://issuu.com/ternopilyouthlib/docs/lib-kraeznavstvo.docx>

3. Краєзнавча робота в бібліотеках України : інформ. бюл. Вип. 2 / Нац. істор. б-ка України ; підгот. В. П. Кисельова. – К., 2011.

4. Краєзнавча діяльність бібліотек : метод. посіб. / Держ. іст. б-ка України ; підгот. : В. П. Кисельова та ін. ; наук. ред. Н. М. Кушнарєнко. – К. : ТОВ «ЛК і Мейкер» : ТОВ «Ніка-Принт», 2002. – 208 с.

5. Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство : підручник / Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання, 2007. – С. 243-323.

6. Шкільна бібліотека в навчально-виховному процесі : зб. ст. з досвіду роботи бібліотекарів ЗНЗ м. Києва / уклад. О. Є. Матвійчук ; кер. проекту Ф. Л. Левітас. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 156 с.

Додаток 1

Генеалогічне дослідження «Дерево мого роду»

I. Створення і презентація свого родоводу

Уміти розповісти про свою сім'ю, намалювати «родинне дерево».

II. Дослідницька робота з вивчення історії своєї сім'ї

Виготовити мініальбом або мінілітопис «Історія мого роду («прізвища»), «Я і мої родичі», «Історія моєї родини в історії мого міста (села)» та ін.

Родовід – походження, послідовність, історія поколінь певного роду.

Вислів «вести рід» означає бути нащадком кого-небудь, походити від когось.

1. Історична наука, що вивчає історію родів або родословну окремої людини, називається генеалогією. Найчастіше інформація про родовід оформляється у вигляді родинного дерева. Рід – це

дійсно дерево, він має коріння – покоління минулого, стовбур – сьогодення і гілочки – наступні покоління.

Спілкуючись з іншими людьми завжди цікаво дізнаватись про їх інтереси, захоплення, місце й умови проживання, місце походження роду. А що можеш розповісти про себе своїм новим знайомим, друзям ти? Хто твої предки, яке минуле вашої родини, як у майбутньому уникнути помилок минулого і правильно вибудувати своє життя? Відповіді на ці питання ти зможеш дізнаватись заповнюючи книгу свого роду. Кожен з нас має дати світові найкраще з того, що вклав у нього весь рід.

І засміялась провесінь: пора!

За Чорним Шляхом за Великим Лугом –

дивлюсь: мій прадід, і пра-пра, пра-пра

Усі ідуть за часом, як за плугом (Л. Костенко).

2. Досліджувати свій родовід можна різними методами: історичним (історичні дані про рід, роки, точні дати, справжні факти, а не легенди); біографічним (збирання інформації про предків, про те, де жили, чим займались, цікавились); інформаційним (бесіда, інтерв'ю, опитування старших поколінь родини, аналіз зібраних даних).

Робота зі створення родоводу складається з декількох етапів:

- бесіди, спілкування з рідними, батьками, старшими сестрами чи братами, бабусями, прабабусями, дідусями, прадідусями, дядьками, тітками, сусідами, іншими родичами та знайомими. Найуважливіше потрібно записувати прізвища, імена, по батькові, прізвиська предків;

- запис спогадів старшого покоління у зошит чи альбом, на диктофон, збирання фотографій їх підписів, якщо є, щоденників,

документів, листів, аудіо- та кінозаписів. Складання всіх матеріалів у папку (домашній архів);

- запис власних спогадів про батьків, дитинство;
- оформлення записів у певній послідовності, використання схем, таблиць, доповнення таких матеріалів, за можливістю, своїми ілюстраціями;
- перенесення накопиченої інформації в електронну форму, відсканування фотографій. Збереження такої інформації в певній папці.

3. Існує багато варіантів оформлення родинного дерева.

Можна представити дерево свого роду малюнком на папері. Найчастіше родовідне дерево зображують у вигляді дуба, пальми, куща винограду чи троянди, які цінують за довговічність, красу крони і деревини, плоди і квіти. Символічно всі ці ознаки переносились на представників роду.

Зображають родинне дерево також схематично: у вигляді таблиці, старовинного сувою (скрученого у трубку паперу). Зовсім по-іншому виглядає оформлення родоводу у вигляді кола. Коловий родовід дає можливість бачити головні родові корені: справа – по батьківській лінії, зліва – по материнській.

У минулі часи існувала традиція вишивання дерева родоводу на рушнику. Найчастіше дерево роду зображали п'ятьма гілками. Нижні гілки символізували дальших предків – прадіда, прабабу, які вже померли, тому гілки схилені донизу. Інші три гілки, тягнулися вгору, символізували дідів, батьків та дітей. На цих гілках можна вишивати ягідки, вусики і плоди. Такі вишивки-рушники є оберегами свого роду.

Яскравий зменшений варіант родовідного дерева в рамочці може стати гарним подарунком рідним.

Робота зі створення родинного дерева потребує уважності, відповідальності. Варто уявляти себе при цьому дослідником, на результати праці якого чекають у майбутньому (і це дійсно так). Якщо робота зі створення родовідного дерева Вас зацікавила, її можна продовжити, складаючи книгу історії сім'ї. Найповніше дослідження родоvodu можна представити як книгу роду.

Нижче наводяться зразки тем родознавчих досліджень:

Я – моя історія (яскраві спогади з дитинства, мої подорожі, мрії).

Мої корені. Мої батьки (імена, прізвище, дати народження, рід мами і тата, де жила родина, як звався рід, хто за спеціальністю мама і тато, де працюють). Мої рідні: брати, сестри; дідусі, бабусі; дядьки, тітки, їхні діти.

Родинні фотографії.

Родинний календар (січень-грудень, дати народження).

Про моїх предків (географія проживання моїх родичів в Україні і світі: село, місто; можна зобразити це на карті, зробивши помітки різними кольорами; у майбутньому Ви зможете відвідати місця, з якими пов'язана історія сім'ї, познайомитись із родичами або провідати їх; з якого часу твоя сім'я живе в Києві і на Київщині; правила мого роду: заборони, легенди, бабусині кулінарні рецепти, родинні лікувальні рецепти, характерні риси мого роду, наприклад, кремезні, працьовиті; те, що Вас поєднує з коренями: традиції, мова, віра, пісні роду, наші реліквії: картини, прикраси, одяг, предмети домашнього вжитку). Крім дерева родоvodu цікаво було б спробувати створити герб своєї сім'ї, дослідити історію своєї родини в контексті історії міста (села), у якому Ви живете.

Як Ви ставитесь до своєї родини, що можете розповісти про неї?

У 2012 р. потомок Т. Шевченка М. Лисенко видав книгу «Коріння Шевченкового роду». Мета книги – зберегти відомості про пращурів Т. Шевченка, передати ці знання наступним поколінням, наочним прикладом заохотити інших, щоб вони не полінувалися в суєті повсякденних клопотів і справ зберегти пам'ять про своїх предків. Нехай вона буде систематизована і записана на папері, компакт-диску, зафіксована на фото-, відеоплівці чи в цифровому форматі. «Мушу зауважити, що нахил до записування спогадів і цікавість до власного родоводу виявилися досить давно у багатьох моїх родичів Шевченків», – зазначає автор. Ця праця занесена до Книги рекордів України в номінації «Найбільше генеалогічне дерево» (1310 осіб). Книга знайшла читачів в Україні, США, Франції, Німеччині, Японії, Прибалтиці, Австралії.

Досліджуючи родовід, необхідно пам'ятати, що генеалогія простежується за чоловічою лінією (чоловік завжди зберігає своє прізвище, а жінка, одружившись, має право його змінити і взяти прізвище свого чоловіка).

Додаток 2

Матеріали для підготовки статті «Вулиці нашого міста», «Вулицями стародавнього Києва»

Якщо Ви зацікавлені, щоб про Ваше місто, село, вулицю дізнались інші, спробуйте написати замітку в газету або коротке повідомлення для радіо чи телебачення.

Користуйтеся наступною схемою: доберіть тему, яка зацікавить усіх; пам'ятайте, що багато залежить від заголовку; відшукайте потрібну інформацію (у бібліотеці, при спілкуванні з рідними, сусідами); пишіть, звіривши ретельно факти (дати, назви, цифри, прізвища); продумайте послідовність викладу думок (план);

розповідайте не про все потроху, а про найважливіше; дотримуйтесь відповідного стилю і типу мовлення; пишіть грамотно, розбивайте текст на абзацив. Пам'ятайте, що всіх цікавить перевірена правдива інформація, доповнена історичними фактами, легендами.

Орієнтовні запитання:

1. Яку назву має Ваш район, вулиця на якій живете?
2. Звідки походять ці назви, скільки років, століть має район і вулиця?
3. Чи змінювались із часом назва Вашого району, вулиці на якій живете?
4. Як би Ви хотіли назвати цей район, вулицю?
5. Чи є у Вас улюблене місце у Вашому районі, на вулиці (парк, дитяча площадка)?
6. Які пам'ятники, пам'ятні дошки, будинки з цікавою архітектурою розміщені на території, яку Ви досліджуєте?
7. Якби Ви були архітектором, як би Ви спроектували свою вулицю?

Місто, премісто, прамісто моє!

Стійбище людське з асфальту й бетону.

Як там не буде, а все-таки є

той силует у вікні золотому.

Ось я проходжу і ось я пройду,

може й навік, але справа не в тому,

тільки б не танув, як тінь на льоду,

той силует у вікні золотому!

Скільки душа прориває тенет!

З моря і суші додому, додому!

Там, де у мене є той силует,

той силует у вікні золотому (Л. Костенко).

Похвала своїй вулиці

Моя вулиця носить ім'я Лесі Українки – української письменниці, культурної діячки, перекладачки.

Моя любя вулице! У тобі є все: і старовина, і асфальт, і суперсучасність. А скільки красивих і добрих людей живе і працює на цій вулиці.

Кожного ранку я крокую цією вулицею разом з усіма, поспішаючи на навчання чи на спортивну майданчик, у кіно чи на зустріч із друзями. Мені подобаються дерева, посаджені обабіч вулиці, скверик і пам'ятник Лесі Українці. А найважливіше – усміхнені, привітні люди, які поспішають у своїх справах...

Інформація для ознайомлення

У Києві є музей однієї вулиці, який створений для того, щоб розгадувати загадки і розкривати приховані факти з історії Андріївського узвозу – незвичайної і обов'язкової для відвідування вулиці столиці України. Музей однієї вулиці знаходиться в мініатюрній і затишній будівлі, подорож якою можна порівняти з мандрівкою машиною часу. У музеї зібрано безліч старовинних документів, пам'яток, реліквій, незвичайних предметів, кожен із яких несе в собі частинку історії вулиці і її відомих жителів. У процесі вивчення експозиції відвідувачі довідуються про багато легенд і цікавих фактів, пов'язаних з Андріївським узвозом.

АТРИБУТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНИ

(До 25-річчя офіційного затвердження державної
символіки)

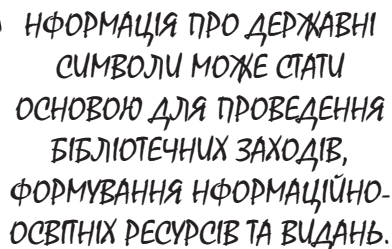
Людмила Рабаданова,

головний методист Державної бібліотеки України для юнацтва,
канд. філос. наук

Олена Дубик,

методист Державної бібліотеки України для юнацтва

У 1992 р. законодавством України було визначено атрибути національної ідентичності нашої держави. Ними стали Державний прапор України, Державний герб України та Державний гімн України. У 1996 р. національні символи

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДЕРЖАВНІ
СИМВОЛИ МОЖЕ СТАТИ
ОСНОВОЮ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
БІБЛІОТЕЧНИХ ЗАХОДІВ,
ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
ОСВІТНИХ РЕСУРСІВ ТА ВИДАНЬ.

були затверджені двадцятю статтею Конституції України.

7 грудня 2016 р. Кабінетом Міністрів України було затверджено план заходів із популяризації державних символів

України, виховання поваги до них у суспільстві. Один із пунктів цього розпорядження присвячено активізації роботи бібліотек з метою формування в юнацтва та молоді шанобливого ставлення до національної символіки. Юнацькі бібліотеки можуть популяризувати знання про атрибути української державності в контексті культурно-просвітницької діяльності, спрямованої на національно-патріотичне та правове виховання молоді, прищеплення їй демократичних переконань. Надамо коротку теоретичну та історичну довідку про кожен із державних символів, що може стати основою для проведення бібліотечних заходів, формування інформаційно-освітніх ресурсів та видань.

Сучасний Державний прапор України – це стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів, із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3. Його кольори пов'язані із історичними традиціями державної ідентифікації українців. Адже жовто-блакитні барви символізували державність Київської Русі ще до християнізації. Найдавніші українські прапори мали трикутно-клинову форму. Герби більшості міст України обрамлялися жовто-блакитними кольорами. На зламі XIII-XIV ст. з'явилися чотирикутні прапори з клиновими полотнищами на вільному кінці. Прапор Київської Русі був переважно червоний із золотим тризубом-двозубом, а корогва Галицько-Волинського князівства – блакитна з золотим левом.

Гетьманщина у XVII ст. користувалася різнокольоровими прапорами, однак переважав червоний колір. Найчастіше прапори були прямокутними, іноді скошеними згори вниз або навпаки. У XVIII ст. найбільше поширення мали блакитні полотнища з золотими чи жовтими зображеннями гербів та небесними світилами, зброєю, постатями святих Михаїла чи Юрія.

У КОНТЕСТІ ПОДІЙ

У період перебування України в складі Російської та Австрійської імперій жовто-блакитні прапори не зустрічалися. Вони почали використовуватися під час революційної «Весни народів» 1848 р., а особливо широкого розповсюдження набули під час революції 1917 р., коли майорили на мітингах і демонстраціях у різних містах України (Києві, Харкові, Севастополі).

14 січня 1918 р. Центральна Рада ухвалила «Тимчасовий закон про флоту Народної Української Республіки», у якому зазначалося, що «Прапором Української Військової флотії є полотнище з двох – блакитного й жовтого – кольорів». А 22 березня 1918 р. нею було ухвалено Закон про Державний прапор республіки, згідно з яким жовто-блакитний прапор став державним символом Української Народної Республіки (УНР). Однак за гетьмана П. Скоропадського жовто-блакитний прапор було змінено на блакитно-жовтий. Таким він залишався і за Директорії УНР. Після утворення УСРР державним символом став червоний прапор, лише у 1949 р. з'явилася синя смужка у нижній частині полотнища. На верхній, червоній, частині прапора було зображено перехрещені серп і молот, а над ними розташовувалася п'ятикутна зірка.

Після відновлення незалежності України, 28 січня 1992 р., Верховна Рада ухвалила постанову «Про затвердження державним прапором України Національного прапора». А 23 серпня 2004 р. було видано Указ Президента України «Про День Державного Прапора України», яким затверджувалося державне свято на вшанування багатовікової історії українського державотворення та державної символіки незалежної України.

Ще одним важливим атрибутом національної ідентичності є Державний Герб України. Державний Герб є графічним символом, що презентує нашу країну як суверенну, незалежну державу.

Герб як офіційну емблему зображують на документах, печатках, грошових знаках. Оформлення герба спирається на національні традиції та представляє у графічному зображенні специфіку певної країни.

Нині Державним гербом України є триzub, що зустрічався на нашій території з найдавніших часів і шанувався як оберіг. Перші згадки про триzub як князівський знак Київської Русі, датовані X ст., збереглися в болгарському рукописі, у якому були зображені дружинники Святослава, які тримають прапори, увінчані триzubом. Пізніше зображення тризуба зустрічається на печатках, монетах, цеглі. Занепад Київської Русі призвів до тимчасової втрати триzubом ролі загальнодержавного символу.

Подальшу історичну віху розвитку Державного гербу дослідники пов'язують з появою козацтва і його військово-політичної організації – Запорізької Січі. Історичні джерела свідчать, що вперше герб українських козаків з'явився у 1576 р., коли польський король Стефан Баторій дарував гетьману разом із іншими атрибутами влади печатку з зображенням постаті козака у високій шапці й пороховим рогом при боці та рушницею на плечі.

У лютому 1918 р. голова Центральної Ради, український історик М. Грушевський запропонував використовувати знак князівської влади київських князів – триzub як герб Української Народної Республіки, що символізував би спадкоємність державної традиції в українських землях. Залишався триzub державним символом і в часи Гетьманату П. Скоропадського та Директорії.

У радянській Україні в основу герба були покладено не українські національні та історичні символи, а класові, інтернаціональні: червону зірку, серп і молот, а також заклик «Пролетарі всіх країн, єднайтеся!». Це був символ інтернаціоналістської держави.

У КОНТЕСТІ ПОДІЙ

Здобуття Україною незалежності поставило питання про зміну державної символіки, звільнення її від вузько класових, партійних підходів, про повне врахування національних традицій. Державним гербом було затверджено тризуб (постанова Верховної ради від 19 лютого 1992 р.). Він визначався як малий герб та головний елемент великого герба України. Як Державний герб сучасної України тризуб символізує спадкоємність традицій та безперервність історичного розвитку українського народу.

Великий герб України складається з трьох основних частин: Тризуба, герба Війська Запорізького (праворуч) і герба Королівства Галичини і Лодомерії (ліворуч). Великий Державний герб символізує соборність України, коли національний символ (Тризуб) об'єднує і Захід (Галицький Лев), і Схід (Козак-Запорожець). Ці символи звернуті один до одного, що означає подолання протиріч і єдність.

До національної символіки належить також Державний Гімн України, особливий музично-поетичний твір, що славить історію народу, країни. У ньому стисло передається державна ідеологія та перспективи національного розвитку. Державний гімн має велике значення для утвердження самостійності та суверенітету України. Адже він надихає будувати вільну та самобутню державу, допомагає зрозуміти, що народ має силу тільки в єдності.

Державний гімн України має давню й цікаву історію. Музична символіка нашого народу бере початок від часів Київської Русі, коли роль гімну відводилася бойовим пісням. У період козаччини важливу роль відіграло пісенне уславлення козацтва (наприклад, «Пісня про Байду»). У віршах Т. Шевченка «Заповіт» та І. Франка «Вічний революціонер» містився заклик до боротьби за волю. Покладені на музику М. Лисенком, вони стали народними варіантами Державного гімну.

Свій гімн – пісню «Ой у лузі червона калина» (слова С. Чарнецького, Г. Труха, музика С. Чарнецького) – мали Українські січові стрільці. Був марш-гімн і в українських націоналістів «Зродились ми великої години» (слова О. Бабія, музика невідомого композитора). Пісня «Боже великий, єдиний» або «Молитва за Україну», на слова О. Кониського та музику М. Лисенка, що нею 5 грудня 1991 р. відкрилося урочисте засідання Верховної Ради України, присвячене підсумкам Всеукраїнського референдуму та виборам Президента України, була свого роду духовним гімном України.

Взагалі, всі ці пісні закликали до збереження честі українського народу, до боротьби за свободу, щастя й долю України. Нинішній Державний гімн «Ще не вмерла Україна» підтримує цю традицію і теж має свою історію. Вірш, який став основою сучасного гімну України, написано П. Чубинським та вперше опубліковано в Галичині у 1863 р. у львівському літературно-політичному віснику «Мета». За написання цього вірша автора було відправлено на заслання.

Нове життя гімну почалося з часу утворення незалежної Української держави в січні 1918 р. Пісня «Ще не вмерла Україна» була національним гімном УНР, Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР), Гетьманату, Директорії. 15 березня 1939 р. її було затверджено гімном Карпатської України. Але після знищення цієї держави гімн був заборонений угорським урядом.

Згодом, у період 1949-1991 рр., у Радянській Україні Державним гімном стала пісня «Живи, Україно, прекрасна і сильна» (слова – П. Тичини, музика – авторський колектив під керівництвом А. Лебединця). Слова гімну «Ще не вмерла Україна» були відкинуті, оскільки текст не висвітлював місце України в Радянському Союзі та роль Комуністичної партії.

У КОНТЕСТІ ПОДІЙ

Після набуття незалежності України 15 січня 1992 р. Верховна Рада України ухвалила музичну редакцію Державного гімну, офіційну урочисту музику, що, поряд з Державним гербом і Державним прапором, стала національним символом України. Проте, лише 6 березня 2003 р. Верховна Рада затвердила запропонований президентом Л. Кучмою Закон України «Про Державний Гімн України», у якому встановлено, що гімн виконується на слова першого куплету й приспіву твору П. Чубинського, на музику М. Вербицького.

Після прийняття цього закону політики різного спрямування неодноразово подавали пропозиції щодо зміни слів Державного Гімну як дещо архаїчних. Але останнім часом, з огляду на суспільно-політичну ситуацію в Україні, національні символи набули особливого значення і питання про їх зміну наразі не порушуються. Навпаки, у січні 2015 р. було видано указ Президента України «Про відзначення 200-річчя від дня народження Михайла Вербицького та 150-ї річниці першого публічного виконання національного гімну», спрямований на популяризацію історії створення національного гімну.

Слова Державного гімну відображають значення прагнення до волі і роль козацтва в українському державотворенні, готовність українського народу відстоювати свою незалежність.

Державний прапор та герб України використовують на будинках органів державної влади і управління, органів місцевого самоврядування, дипломатичних і консульських представництв України, на прикордонних заставах та митницях, на засобах пересування перших осіб та дипломатичних представників і консулів України, як кормовий прапор на морських суднах України. Державний прапор та гімн уособлюють нашу державність під час

офіційних зустрічей на найвищому рівні, під час відкриття спортивних змагань, прийняття присяги військовослужбовцями тощо.

Нині, як ніколи, потрібне вміння захищати національні й соціальні цінності українського народу. Для цього необхідно знати історію національної символіки та поважати її. Це є актуальним як для становлення національної ідентичності України, так і для виборювання гідного місця нашої держави в європейському та світовому просторі.

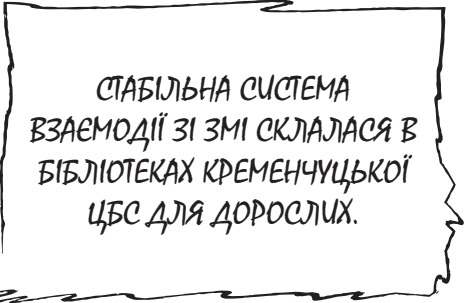
МЕДІАПАРТНЕРСТВО БІБЛІОТЕК КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ ЦБС ДЛЯ ДОРОСЛИХ І МІСЦЕВИХ ЗМІ

Варвара Потуремець,

провідний методист

Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. О. Гончара

Одним із важливих напрямків діяльності бібліотек є популяризація читання серед молоді, а дієвий механізм привернення читацького інтересу до книги – робота зі ЗМІ. Особливо стабільна

СТАБІЛЬНА СИСТЕМА
ВЗАЄМОДІЇ ЗІ ЗМІ СКЛАЛАСЯ В
БІБЛІОТЕКАХ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ
ЦБС ДЛЯ ДОРОСЛИХ.

система взаємодії з друкованими та електронними виданнями склалася в бібліотеках Кременчуцької ЦБС для дорослих. Вже протягом багатьох років вони працюють у творчому тандемі – як союзники, партнери і друзі. Якщо для журналістів бібліотека є джерелом інформації, то бібліотекарям співпраця зі ЗМІ, перш за все, надає можливість представити громадськості і місцевій владі свої досягнення і проблеми. У результаті бібліотеки покращують свій імідж, рекламують свої послуги, знаходять спонсорів.

Упродовж 2016 р. в газетах м. Кременчука вийшли 32 статті, на обласному ТРК «Лтава», місцевому телеканалі «Візит» та в ефірі Кременчуцького громадського телебачення було показано 37 телесюжетів, на міському радіо прозвучало 6 повідомлень про діяльність бібліотек ЦБС. Матеріали про роботу бібліотечних закладів виставляються в Інтернеті: на сайті, у блогах, в Інтернет-виданнях міста, на Ю-тьюбі. Напередодні великих заходів, що проводяться бібліотеками ЦБС для дорослих, працівники організаційно-методичного відділу розсилають до редакцій газет та на телебачення прес-релізи, у яких повідомляється про місце проведення, мету заходу, відповідальних за проведення та їх контакти.

Широко висвітлювали місцеві ЗМІ спільні акції бібліотек ЦБС з тролейбусним управлінням із циклу «Читаючий тролейбус». Одна з таких акцій була присвячена популяризації сучасної української художньої книги. Перед нею на сторінках кременчуцьких газет було поширено звернення до жителів міста такого змісту:

«14 червня 2014 р. ЦБС для дорослих проводить спільну акцію з Кременчуцьким тролейбусним управлінням і запрошує всіх любителів читання взяти участь у захоплюючому проєкті «Читаючий тролейбус»! Цього разу наша поїздка пройде під гаслом «Читай українське!» і присвячуватиметься Дню Конституції України та 40-річчю ЦБС для дорослих. З 14 до 16 години маршрутом № 5 буде курсувати тролейбус, у якому ви отримаєте у подарунок українську книгу. Книги, яких буде у тролейбусі більше 500, можна брати і залишати собі для читання або передавати друзям. Кожна книга, взята тут і «відпущена» вами в подальшу мандрівку, може зробити вас та інших щасливішими, познайомити з цікавими людьми і змінити ваше життя. Акція спрямована на підняття престижу читання і виховання гідного ставлення до української

СПІВПРАЦЯ

книги. Більшість людей звикли до стереотипу бібліотеки як закладу, який видає книги. Насправді, сучасна бібліотека є центром громадського життя, інноваційного розвитку, освітнім, інформаційним осередком. Сподіваємось, що наша ініціатива знайде відгук у ваших серцях і принесе радість від спілкування з книгою, бібліотекарями і задоволення від поїздки в тролейбусі! Запрошуємо представників мас-медіа на зупинку «Річковий порт» о 14 годині для спілкування з організаторами акції».

Реклама була ефективною. Багато людей, переважно молодих, чекали на зупинках саме тролейбус цього маршруту. Про захід з'явилися чотири статті у газетах (одна з яких називалася «Свято української книги на колесах») та чотири відеосюжети на місцевих телеканалах. Кількість відвідувань бібліотек внаслідок нього збільшилася на 20 %.

Інша акція з циклу «Читаючий тролейбус» називалася «На хвилі пам'яті» і була присвячена Другій світовій війні. Зайшовши в тролейбус, кременчужани мали змогу поринути в минуле, в атмосферу 40-х років, яку створювали бібліотекарі та учасники клубу воєнної реконструкції «Україна», одягнені у військову форму тих років і з квітами маку на грудях. Вікна тролейбуса прикрашали стилізовані листи-трикутники, ксерокопії з газет 40-х років, у салоні звучали пісні тих років, а пасажиром бібліотекарі роздавали книги військової тематики, буклети та листівки з переліком сучасних послуг бібліотек ЦБС.

У зв'язку з відкриттям у ЦМБ ім. М. Горького курсів англійської мови, що функціонують завдяки виграному гранту програми «Бібліоміст» «Англійська в бібліотеці», пожвавилася співпраця ЗМІ і відділу літератури іноземними мовами цієї бібліотеки. Відділ активно рекламувався в ЗМІ, і багато молодих людей, які

прийшли на курси вивчати англійську мову, стали постійними користувачами ЦМБ.

Дуже широко в місцевих періодичних виданнях висвітлювалося 120-річчя ЦМБ ім. М. Горького. До ювілею обласна газета «Зоря Полтавщини» опублікувала статтю «Книжковій скарбниці – 120 років». Про саме святкування були надруковані дописи «Феєрія книжкового світу – виставки в Кременчуцькій центральній міській бібліотеці», «Від хати-читальні до Wi-Fi» («Телеграф»), «Центральній міській бібліотеці – 120 років» («Автограф»), «Завжди з читачами і для читачів», «Слово – читачам!», «Книги, про які ви не знаєте» («Програма-плюс»), «Подарунок до ювілею» («Вагонобудівник») та інші. Сюжет про святкування ювілею ЦМБ в міському палаці культури «120 років з читачами і для читачів» демонструвався міським телебаченням.

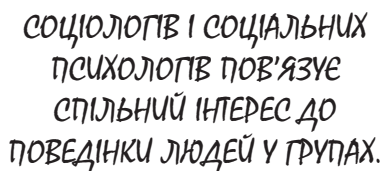
Бібліотекарі часто запрошують працівників місцевих масмедіа до участі в заняттях школи професійної майстерності та в засіданнях круглих столів. Так, на одному з таких засідань на тему «Сучасна бібліотека: якою їй бути?» журналістка газети «Панорама-плюс» розповіла про медіапартнерство з бібліотеками, про бібліотеку як ньюсмейкера в інформаційному полі м. Кременчука. Подібні зустрічі – дієва форма співпраці, вони передбачають живе спілкування бібліотекарів та журналістів. Як правило, обговорюються проблеми культурного життя місцевої громади, стан справ у бібліотеці, планується спільна діяльність.

ВЗАЄМОДІЯ СОЦІОЛОГА І ПСИХОЛОГА

(НА ПРИКЛАДІ ДЕРЖАВНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ДЛЯ ЮНАЦТВА)

Максим Красій,
провідний бібліотекар
Державної бібліотеки України для юнацтва

«**С**оціологія – наука про суспільство» – це найпоширеніше визначення знають майже всі. Дійсно, слово «соціологія» утворене сполученням латинського

СОЦІОЛОГІВ І СОЦІАЛЬНИХ
ПСИХОЛОГІВ ПОВ'ЯЗУЄ
СПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС ДО
ПОВЕДІНКИ ЛЮДЕЙ У ГРУПАХ.

socium – суспільство і грецького logos – наука. Відразу зазначимо, що соціологія – одна з найважливіших дисциплін про людину.

При цьому соціологів цікавить не просто людина, а те, як формується особистість, яка від народження входить у різноманітні групи або інститути. Відомо, що особистості, взаємодіючи, впливають одна на одну. Причини цієї взаємодії можна пояснювати як з боку соціології, так і з боку психології.

Соціологів і соціальних психологів пов'язує спільний інтерес до поведінки людей у групах. Однак, якщо більшість соціологів

вивчають різні за чисельністю групи, від маленьких до дуже великих (наприклад, суспільства і властиві їм тенденції), то соціальні психологи окрему людину: її думки, відчуття та ставлення до інших людей.

Попри це, соціологія та психологія знаходять немало точок дотику у вирішенні проблем, пов'язаних із суспільством, різними його соціальними групами внутрішньо- та міжгруповими відносинами. Наприклад, соціологія запозичує із соціальної психології методи вивчення особистості і суспільних стосунків. Своєю чергою, психологи використовують соціологічні методи – анкетування, інтерв'ю, фокус-групи тощо – для збирання первинної наукової інформації.

Зокрема, концепція соціального навчання, прийнята в соціальній і віковій психології, розроблена переважно соціологами. І навпаки, запропоновані психологами теорії особистості і малої групи знаходять застосування в соціологічних дослідженнях. Соціологи користуються психологічними даними при вирішенні проблем суспільства в цілому, а психологи звертаються до соціологічних теорій і фактів тоді, коли їм необхідно глибше зрозуміти механізми впливу суспільства на особистість та загальні закономірності поведінки людини в суспільстві.

Існує чимало проблем, над вирішенням яких соціологи і психологи працюють разом і які не можуть бути вирішені без участі представників обох наук. Це проблеми відносин між людьми, національна психологія, психологія економіки, політики, міждержавних відносин та ін.

Інтереси перетинаються і в бібліотечних соціологів та психологів. Тому не дивно, що їхня співпраця є досить активною. Так, у 2012 р. психологи Державної бібліотеки України для юнацтва,

СОЦІОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ

проводили опитування «Хто такий психолог?» За допомогою в розробці анкети та узагальненні даних вони звернулися до соціолога. У результаті психологи отримали інформацію, яка їх цікавила, а також змогли змінити деякі аспекти своєї роботи з метою покращення обслуговування користувачів. Крім того, за результатами цього анкетування, був виявлений рівень поінформованості користувачів щодо функціонування психологічної служби в стінах бібліотеки.

І це не єдиний випадок подібної співпраці. У 2013 р., відповідно до Плану роботи Державної бібліотеки України для юнацтва, в інформаційному агентстві Укрінформ проходив круглий стіл «Психологічне здоров'я молоді». Одним із його складових було анкетування учасників заходу. Відповідну анкету спільно розробили психолог та соціолог, що зумовлювалося більшою обізнаністю психолога з темою.

Наступним етапом співпраці психолога та соціолога стало анкетування, проведене ДБУ для юнацтва в 2014 р. серед учнів професійних училищ. Його специфіка полягала в тому, що більшість респондентів систематично порушували порядок у навчальних закладах та суспільстві в цілому. Це потрібно було врахувати соціологу, розробляючи питання анкети. Своєю чергою, психолог мав правильно презентувати цю анкету респондентам. Анкетування дозволило психологові накопичити певний масив інформації про ставлення студентів до правопорушень та оцінки ними причин відповідних поведінкових актів. Отримані дані допомогли подальшій роботі психолога в професійних училищах.

Отже, поєднання соціологічних і психологічних знань та досвіду підвищує якість кінцевого результату досліджень, що впливає на покращення роботи бібліотеки. Звісно, не завжди

співпраця соціолога та психолога є доцільною, але в окремих випадка вона, без сумніву, приносить користь. Хотілося б сподіватись і на подальшу плідну взаємодію бібліотечних психологів та соціологів, націлену на вдосконалення функціонування бібліотек.

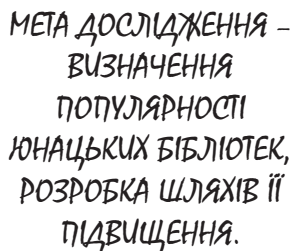

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ «МОЛОДІЖНА БІБЛІОТЕКА: ПОПУЛЯРНІСТЬ, РЕПУТАЦІЯ, БРЕНД»

(Звіт)

Максим Красій,
провідний бібліотекар
Державної бібліотеки України для юнацтва

Всеукраїнське соціологічне дослідження «Молодіжна бібліотека: популярність, репутація, бренд» проводилося Державною бібліотекою України для юнацтва та обласними бібліотеками для юнацтва, молоді в березні-вересні 2016 р.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ –
ВИЗНАЧЕННЯ
ПОПУЛЯРНІСТІ
ЮНАЦЬКИХ БІБЛІОТЕК,
РОЗРОБКА ШЛЯХІВ ЇЇ
ПІДВИЩЕННЯ.

Мета дослідження – визначення популярності юнацьких бібліотек у молодих користувачів та розробка шляхів її підвищення; об'єкт – імідж юнацьких бібліотек.

У дослідженні брали участь 7787 користувачів бібліотек для юнацтва, молоді: 2956 (38 %) чоловіків та 4817 (62 %) жінок. Кількісний розподіл респондентів за окремими обласними бібліотеками представлений у таблиці.

Обласні бібліотеки	Кількість респондентів
Чернігівська ОБЮ	1250
Одеська ОБЮ	1082
Кіровоградська ОБЮ	917
Закарпатська ОБДЮ	716
Черкаська ОБЮ	707
Житомирська ОБЮ	680
Тернопільська ОБМ	640
Харківська ОБЮ	620
Рівненська ОБМ	206
Волинська ОБЮ	160
Запорізька ОБЮ	154
Херсонська ОБЮ	103
Вінницька ОБЮ	100
Дніпропетровська ОБМ	100
Івано-Франківська ОБЮ	100
Київська ОБЮ	100
Миколаївська ОБЮ	100
Чернівецька ОУНБ	52

За віковим показником респонденти розподілялися наступним чином: 58 % із них складала особи віком 14-19 років, 24 % – віком 20-24 роки, 18 % – віком 25-35 років.

74 % респондентів проживають у місті, 20 % – у селах, решта 6 % – у селищах міського типу (сmt).

Нижче наводяться кількісні показники, що характеризують відповіді учасників дослідження на окремі питання анкети.

1. Рівень популярності юнацьких бібліотек, на думку їх користувачів.

39 % респондентів вважають юнацькі бібліотеки дуже популярними, 24 % популярними, 19 % не дуже популярними,

СОЦІОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ

а лише 13 % непопулярними. Обласні бібліотеки, користувачі яких оцінювали їх популярність найнижче (більше половини ставили оцінку від 1 до 6), представлені в таблиці.

Обласні бібліотеки	Частка оцінок від 1 до 6 (%)
Чернігівська ОБЮ	69
Харківська ОБЮ	56
Миколаївська ОБЮ	54

Слід зазначити, що на погіршення результатів могло вплинути те, що в цих бібліотеках була опитана значна кількість респондентів.

2. Рівень поінформованості користувачів щодо функціонування всеукраїнської мережі юнацьких бібліотек.

У цілому користувачі добре проінформовані про функціонування всеукраїнської мережі юнацьких бібліотек: про нього знали 72 % респондентів, а не знали лише 28 %. Обласні бібліотеки, рівень поінформованості користувачів яких був найнижчим, представлені в таблиці.

Відносно низька поінформованість користувачів цих бібліотек, можливо, знов-таки викликана великою кількістю опитаних у них респондентів.

Обласні бібліотеки	Частка користувачів, які не знали про функціонування мережі ОБЮ, ОБМ (%)
Харківська ОБЮ	57
Одеська ОБЮ	38
Чернігівська ОБЮ	35
Запорізька ОБЮ	34

3. Кількість знайомих користувачів юнацьких бібліотек у респондентів.

81 % опитаних має хоча б одного знайомого користувача юнацької бібліотеки, а 37 % респондентів – 5 або більше знайомих, які користуються послугами юнацьких бібліотек. Зовсім не мають таких знайомих удвічі менше респондентів – 16 %. 12 % опитаних мають двох знайомих користувачів бібліотеки, така ж частка – чотирьох. 10 % респондентів спілкуються з трьома іншими користувачами, а 9 % – лише з одним. 3 % не відповіли на це запитання.

4. Джерела розповсюдження інформації про юнацьку бібліотеку.

31 % респондентів дізналися про юнацьку бібліотеку від знайомих, рідних чи друзів, 25 % уперше відвідали бібліотеку за порадою колег або вчителів, 16 % довідалися про неї від самих бібліотекарів, 14 % – за допомогою Інтернету, 7 % – за допомогою листівок, банерів та повідомлень у ЗМІ, 5 % знайшли бібліотеку випадково, 3 % не дали відповідь на запитання. Розподіл відповідей відображений у таблиці.

Варіант відповіді	Відсоток
За порадою знайомих/рідних/друзів	31
За порадою колег/вчителів	25
За порадою самих бібліотекарів	16
За допомогою Інтернету	14
За допомогою листівок/банерів та ЗМІ	7
Випадково знайшов	5
Не відповіли	3

СОЦІОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ

5. Чи подобається користувачам логотип їхньої юнацької бібліотеки?

Більшості користувачів (58 %) подобаються логотипи їхніх бібліотек, 36 % визнали, що не помічали логотипу (тут слід зазначити, що 20 % респондентів користуються послугами ЮСП бібліотек у сільській місцевості, які не мають власних логотипів, тобто лише 16 % опитаних мали змогу помітити, але не помічали логотипів) і тільки 5 % вказали, що нинішній логотип бібліотеки їм не подобається.

6. Чи впливає назва бібліотеки на її популярність?

52 % опитаних вважають що назва бібліотеки не впливає на її популярність, а 46 %, навпаки, що впливає. У таблиці представлено області, у яких частка користувачів, що додержуються думки про наявність впливу назви бібліотеки на її популярність, є найбільшою.

Область	Відсоток
Херсонська	76
Івано-Франківська	72
Кіровоградська	61
Одеська	61
Харківська	61
Запорізька	60
Миколаївська	60
Волинська	56
Дніпропетровська	56
Вінницька	55
Чернівецька	54

7. Чи бажають користувачі змінити назву бібліотеки?

Це запитання було складним для респондентів, і 51 % із них вказали, що відповісти на нього важко. 27 % подобається існуюча назва, а 15 % виявили бажання змінити її та запропонували свої варіанти. У таблиці наведені області, у яких відсоток бажаючих змінити назву був найвищим.

Область	Відсоток
Миколаївська	50
Харківська	45
Чернівецька	40

8. Чи впливає, на думку користувачів юнацьких бібліотек, професіоналізм працівників бібліотеки на рівень її популярності?

83 % респондентів вважають, що професіоналізм працівників впливає на рівень популярності бібліотеки, і лише 17 % не дотримуються цієї думки.

9. Що спадає на думку користувачам, коли вони чують про юнацькі бібліотеки?

Найпопулярніші із різноманітних відповідей на це запитання наводяться в таблиці нижче.

1. Читання книг
2. Місце дозвілля
3. Безкоштовний Інтернет / Wi-Fi
4. Зустрічі з видатними українцями
5. Навчання / саморозвиток
6. Зустрічі з друзями, знайомство, спілкування, молодіжна тусовка
7. Цікаві зустрічі, масові заходи, майстер-класи
8. «Швидка допомога» в написанні рефератів

СОЦІОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЯ

9. Бібліотека – інформаційний центр
10. Молодий колектив
11. Гарне обслуговування читачів
12. Наявність мультимедійної техніки
13. Привітні працівники
14. Затишне місце
15. Якість та інтелект
16. Велика кількість різноманітної літератури
17. Сучасна бібліотека із сучасною літературою
18. Молодіжна територія відпочинку та пізнавальної інформації
19. Клуб спілкування англійською мовою
20. Підтримка

10. Випадки в бібліотеці, про які користувачі розповідають своїм друзям.

Загалом, друзям про випадки в бібліотеці розповідають 51 % респондентів (37 % не розповідають, 12 % не відповіли). Здебільшого респонденти діляться з друзями враженнями про масові заходи, майстер-класи, тренінги, турніри, вікторини, інтелектуальні ігри, бібліоквести, Інтернет-уроки, вуличні промоакції, флеш-моби, презентації книг, зустрічі з відомими людьми. Розповідаючи про ці заходи, користувачі роблять рекламу бібліотеці. Обласним бібліотекам у звітах слід детальніше проаналізувати, які саме заходи справляють враження на користувачів, роблячи їх вартими розповіді друзям.

Висновки. 63 % користувачів позитивно ставляться до мережі юнацьких бібліотек. У різних областях ця частка складає 36 - 100 %. Це досить хороший результат, що підтверджується і відповідями на наступне запитання (75 % респондентів відомо про функціонування всеукраїнської мережі бібліотек для юнацтва).

Але існує також інша думка: 19 % вважають, що юнацькі бібліотеки недостатньо популярні або відомі лише в певних колах, а 13 % взагалі висловили думку про непопулярність юнацьких бібліотек.

Позитивним і вартим особливої уваги є те, що більшість респондентів мають друзів серед читачів бібліотек: 81 % із них мають хоча б одного знайомого в бібліотеці, а 31 % вказали що дізналися про бібліотеку від знайомих, рідних, чи друзів (це найпопулярніший варіант відповіді із запропонованих). Пов'язаний із цим і той факт, що 51 % респондентів розповідали друзям про цікаві події, що з ними траплялись в юнацьких бібліотеках, створюючи таким чином безкоштовну рекламу книгозбірням. Тому бібліотекарям слід орієнтуватися на відвідувачів бібліотеки не лише як на користувачів, а ще і як на розповсюдників відомостей про бібліотеку та бібліотечні заходи.

Другим за значенням джерелом інформації є колеги/вчителі (цей варіант обрали 25 % респондентів). Бібліотеки вже зараз співпрацюють із різними навчальними закладами та установами. Ця співпраця приносить позитивні результати, і її потрібно активізувати.

Такі джерела інформації, як бібліотекарі, Інтернет, листівки, банери, сумарно обрали 45 % респондентів (зокрема, порадам бібліотекарів надали перевагу 16, а Інтернету 14 %). Хоча ця група відповідей виявилася менш ефективною, її не варто ігнорувати, а за можливості навіть приділяти їй більше уваги, оскільки попередні варіанти вже і так досить результативно задіяні.

Кожний відомий бренд має впізнаваний логотип. Запитуючи в респондентів, чи подобається їм логотип бібліотеки, ми, у першу чергу, хотіли довідатися, чи знають вони про його існування взагалі.

Оскільки 16 % логотипу не помічали, 5 % він не подобається, а 20 % не мали можливості його побачити, бо проживають у сільській місцевості, то, мабуть, варто замислитись над розробкою та популяризацією нових логотипів для бібліотек юнацької мережі, у т. ч. сільських.

Не менш важлива для бренду і назва. У зв'язку з цим зазначимо, що лише 27 % вказали, що існуюча назва їм подобається, а 51 % не змогли дати відповіді на це запитання. Отже, слід обміркувати і можливість зміни назв деяких бібліотек.

Окрім назви і логотипу, «брендовій компанії» потрібне гасло. З огляду на те, що юнацькі бібліотеки його не мають, ми запитали у респондентів що спадає їм на думку, коли вони чують про юнацьку бібліотеку? З усіх відповідей було обрано 20 найпопулярніших, на підставі яких можна створити гасло, яке б відповідало думці користувачів.

Отже, бібліотека має стежити за своїм брендом, оберігати, покращувати та поширювати його. Треба йти в ногу з часом, за необхідності оновлювати логотипи, змінювати назву, приймати активну участь у рекламі та роботі з користувачем. Звісно, не слід забувати і про оновлення фондів бібліотеки, проведення різноманітних масових заходів, підвищення кваліфікації працівників, професіоналізм яких є одним із найважливіших факторів популярності за думкою більшості респондентів.

«Я ПРОПОНУЮ СВІЙ ДОСВІД»

(Виїзний круглий стіл)

Ганна Лобода,

завідувач відділу науково-методичної,
інформаційно-бібліографічної та соціокультурної діяльності
Чернігівської обласної бібліотеки для юнацтва

ЩОРІЧНИЙ ОБЛАСНИЙ
КОНКУРС «КРАЩА БІБЛІОТЕКА
РОКУ» ПРОВОДИТЬСЯ
ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ І ПІДТРИМКИ
ТВОРЧО НАЛАШТОВАНИХ
ПРАЦІВНИКІВ ПУБЛІЧНИХ
БІБЛІОТЕК.

Чернігівське обласне відділення УБА, яке не лише об'єднує найактивнішу частину бібліотечної спільноти, а й є однією з найсерйозніших культурних організацій, всебічно сприяє розвитку бібліотечної справи, формує позитивний імідж бібліотек і бібліотекарів

регіону. Відбувається це шляхом проведення різноманітних заходів, серед яких щорічний обласний конкурс «Краща бібліотека року». Основна мета конкурсу – виявлення і підтримка творчо налаштованих працівників публічних бібліотек, популяризація здобутків їхньої праці, поширення кращого досвіду роботи.

Держанівська бібліотека-філія Носівської ЦБС, яка в минулому році стала одним з переможців конкурсу, провела виїзний

круглий стіл «Я пропоную свій досвід». Участь у ньому брали представники районної та місцевої влади, завідувачі сільських бібліотек кількох ЦБС області.

Хлібом-сіллю та піснями зустріли прибулих учасники підліткового клубу за інтересами «Книжковий потяг». Завідувач бібліотеки Н. Будлянська провела екскурсію закладом, розповіла про свою роботу, співпрацю з іншими установами села. Бібліотекарі ставили Наталії питання не тільки стосовно бібліотечної роботи, а й щодо соціально-побутових проблем. Особливо їх зацікавили оформлення приміщення у етностилі Носівщини, виставка-вернісаж творчих робіт молодих дарувань села «Веселкові барви», дитяча кімната, робота клубу «Книжковий потяг». У подарунок усі отримали ляльки-мотанки, виготовлені власноруч завідувачкою закладу.

Засідання круглого столу відбулося у приміщенні сільської ради. До учасників звернулися її голова, начальник відділу культури Носівської РДА, директор Носівської ЦБС, директор обласної бібліотеки для юнацтва, голова Чернігівського обласного відділення УБА. Прозвучали не тільки вітальні слова, виступаючі не приховували й складнощів:

«Про проблеми бібліотек треба не говорити, а кричати. Якщо ми хочемо, щоб у нашій державі зростали грамотні, освічені громадяни, патріоти України, необхідно не закривати бібліотеки, а всіляко їх підтримувати й розбудовувати».

«Неправда, що сьогодні люди не хочуть читати, адже за сучасною літературою записуються в чергу. Ми потребуємо наповнення фонду, розширення репертуару періодичних видань. Щоб користувач не йшов додому до телевізора, а повернув до бібліотеки, конче необхідне відповідне умеблювання, комп'ютерне устаткування».

«Важливо, щоб наші наболілі проблеми почули на державному рівні, бо без книги й читання нема освіченої людини», – наголошували у своїх виступах члени президії.

«Бібліотеки сьогодні повинні бути трохи інакшими, тому із специфіки нашої роботи треба брати найкраще і робити заклади сучасними і креативними», – підкреслила у своєму виступі голова обласного відділення УБА, директор ОУНБ ім. В. Короленка голова обласного відділення УБА І. Алефіренко.

Коло питань, порушених під час обговорення за круглим столом, було досить широким. Досвідом покращення роботи бібліотек, підвищення їх популярності ділилися фахівці.

Інноваційним і успішним є один із напрямків діяльності бібліотеки села Мрин Носівської ЦБС, очолюваної О. Ругаль, – створення власного друкованого органу, інформаційного бюлетеня «Літературний Мрин». Часопис видається силами і коштом працівників культури та членів літературного клубу «ЛК» за підтримки сільської ради і вже набув певного авторитету. З приводу цього кореспондент Укрінформу по Чернігівській області Наталя Потапчук висловила так: «Я відверто в захваті від вашої газети! Перша на Чернігівщині сільська газета набуває популярності, бюлетень, який власними силами і коштом випускає мринська інтелігенція, за своїм змістом, злободенністю і легкістю подачі інформації справді може «втерти носа» не одній «титулованій газеті»...

Завдяки колективній культурній роботі село духовно зростає, молодь розкриває свої душі в поезії, прозі, діти – у малюнках. Вийшло вже 56 номерів бюлетеню. Щосуботи видання перетворюється на своєрідну радіогазету, яку вдячні односельці з задоволенням слухають на центральній площі.

ВІСТІ З РЕГІОНІВ

За підтримки спонсорів працівники бібліотек цього району подарували землякам ряд видань, героями яких є десятки талановитих непересічних людей, котрі у різні часи жили і працювали в селі, не полишили його і продовжують працю хлібороба, учать дітей, дбають про духовність, здоров'я земляків.

Побачила світ також збірка «Щедрий дарунок», у якому вміщено найкращі конкурсні твори та малюнки учнів Хотинівської школи, присвячені 200-річчю від дня народження Т. Шевченка. Окремо вийшло оповідання «Бабусині мандарини» юної землячки А. Шульги, ілюстроване чудовими малюнками авторки.

Значне місце в роботі столу зайняло висвітлення питання патріотичного виховання молоді. Досвідом поділилася завідувачка Наумівської бібліотеки Корюківської ЦБС, кореспондентка районної газети, авторка оповідань, поезій, пісень О. Лантух. Вона проводить справжні патріотичні форуми, у яких беруть участь не тільки працівники культурно-освітніх закладів села, а й представники місцевої влади та районної адміністрації.

Цьогорічний дводенний форум відбувся під гаслом «Єднаймося, українці!» Його метою було прищеплення любові до Батьківщини, поваги до її захисників, усвідомлення необхідності захисту Вітчизни.

Наприкінці заходу під національним прапором тридцяти-трьохметрової довжини, який побував майже в усіх районах Чернігівщини, відбулося урочисте вручення паспортів юним громадянам, урядових нагород учасникам воєнного конфлікту на сході України.

Молоді учасники форуму звернулися до односельців і до народу України з побажаннями миру і добра, висловили своє бачення майбутнього держави.

Учасники круглого столу ознайомилися з матеріалами форуму за допомогою слайд-фільму. Вони поділилися досвідом організації краєзнавчого бібліотечного туризму, проведення квестів, роботи клубів за інтересами.

Культурною програмою столу було передбачено екскурсію до Козарівського народного історико-краєзнавчого музею, створеного у 1960-х рр. бібліотекарем Л. Харченко. За своєю жахливою статистикою трагедія села є другою після Корюківки: 11 березня 1943 р. в селі Козари окупанти розстріляли і спалили 3908 місцевих жителів. На той час ще були живі очевидці трагедії, яким дивом пощастило врятуватися. Це й спонукало до утворення одного з перших у області клубів «Пошук», що діє при бібліотеці до цього часу.

Найкращі риси і традиції зберігає справжній культурний центр села – книгозбірня, яку очолює О. Лопата.

Велике зацікавлення в учасників круглого столу викликали матеріали експозиції надані бібліотеці земляком, художником і прозаїком-патріотом, лауреатом Національної премії ім. Т. Шевченка В. Лопатою.

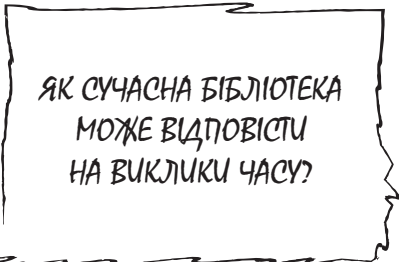
Круглий стіл став корисним, змістовним і плідним для всіх. Логічним його підсумком були слова модератора заходу: «Час показує: бібліотеки на селі потрібні, вони необхідні. Кожна з них має свій стиль, своє обличчя, вона – духовний центр села, у якому можна відвести душу, доторкнутися до книжкових скарбів. Ми побачили і почули, як працівники книгозбірень майстерно володіють навиками роботи у сучасних умовах, не бояться змін, демонструють дивні здібності до трансформації. Бібліотекарі – це професіонали, які не просто люблять книги, а й передають цю любов іншим людям, роблять їх читачами».

ЯКОЮ МАЄ БУТИ СУЧАСНА БІБЛІОТЕКА

(ЗА МАТЕРІАЛАМИ СЕСІЇ)

Анна Золотнюк,
журналіст газети «Вільне життя»
Тернопільська область

Кожен третій українець – а це понад 13,7 мільйона людей – користувач бібліотек. Тож не голослівним буде зауважити, що процес модернізації книгозбірень стосується майже кожного.

ЯК СУЧАСНА БІБЛІОТЕКА
МОЖЕ ВІДПОВІСТИ
НА ВИКЛИКИ ЧАСУ?

Якою має бути сучасна бібліотека, як вона може відповісти на виклики часу – ці та інші питання обговорювалися під час стратегічної сесії «Майбутнє бібліотек Тернопільщини – 2020», яка відбулася 22 листопада у Тернопільській обласній бібліотеці для молоді.

Організатори заходу – благодійний фонд «Бібліотечна країна» та управління культури облдержадміністрації. У ньому взяли участь представники громади, громадських організацій, сфери культури, експерти, читачі, студенти.

Голова благодійного фонду «Бібліотечна країна» Т. Сухенко розповіла, що головна мета стратегічної сесії – визначити, якою користувачі книгозбірень, бібліотекарі та влада бачать модернізовану бібліотечну систему Тернопільщини.

– Ми розуміємо, що відбувається децентралізація, і модель існування книгозбірень має змінитися. Читач змінюється та вимагає нових послуг, і бібліотечна система має адаптуватися до його потреб. Вона має не тільки пропонувати йому книжки, а й стати центром надання інформаційних послуг. Тому нинішня сесія дає нагоду поспілкуватися читачам, бібліотекарям та владі. Варто зрозуміти, що для змін системи недостатньо волі влади, потрібно, щоб усі долучалися до цього процесу, наголосила вона.

Заступник голови облдержадміністрації Ю. Юрик підкреслив необхідність модернізації:

Так, як було, вже не буде. Питання реформи однозначно складне. Вона передбачатиме багато моментів, у т. ч. й закриття деяких бібліотек. Стоятиме питання про звільнення людей. Наше сьогоднішнє завдання, враховуючи складнощі, сформуванню сучасну модель книгозбірень.

Крім того, Ю. Юрик звернув увагу на необхідність оновлення бібліотечних фондів. Згоден із ним і директор державного видавництва «Мистецтво», член Української асоціації українських видавців та книгорозповсюджувачів І. Степурін:

Ми постійно повторюємо, що бібліотекам потрібні книжки. Адже фонди майже на 80 % складаються з видань радянського часу. Важливо, щоби фінансування скеровувалося на поповнення бібліотечних фондів. Бібліотека майбутнього – це бібліотека з читачами, книжками та новими інформаційними технологіями. Ці три компоненти є вирішальними.

Варто нагадати, що цьогоріч Кабінет Міністрів України схвалив стратегію розвитку бібліотечної справи до 2025 р. «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України». Цей документ визначає основні напрямки діяльності й пріоритетні завдання книгозбірень. Існує й обласна програма розвитку бібліотек до 2025 р.

Кожній області треба визначитися, у якому напрямку рухатимуться книгозбірні, якими вони мають бути відповідно до задекларованих у стратегії положень. Власне, цим і займатиметься наша сесія, каже директор обласної бібліотеки для молоді Л. Гук.

Вона наголошує, що Тернопільська ОБМ нині – не лише місце, де зберігаються книжки та періодика. Передусім, це громадський простір. Наприклад, тут діє єдиний в області центр для незрячих, користувачі залюбки відвідують клуби програмування для підлітків, вивчення іноземних мов, відбуваються майстер-класи, зустрічі з психологом.

Безперечно, приміщення потребують ремонту, а крім того, мають бути сучасними, привабливими для читачів, теплими і комфортними. Бібліотеці просто необхідна сучасна техніка: комп'ютерне забезпечення, мультимедійні дошки, проектори та ін. У комплексі все це зможе вивести книгозбірні на новий рівень, розповідає пані Леся.

Важливим залишається питання фінансування. І тут мислення мають змінити й самі бібліотекарі. Власне, очільниця бібліотеки та її колектив – вдалий приклад мобільності. Вони зрозуміли: модернізуватися треба й самим.

Ми активні в проектній діяльності, працюємо над залученням позабюджетного фінансування, взаємодіємо з різними міжнародними організаціями та фондами, беремо участь у конкурсах, каже

директорка. – Наприклад, завдяки цьому у нас діє мультимедійна кімната «Смарткід». Тому на нинішній сесії, гадаю, дуже важливо для бібліотек визначитися з тим, що вони можуть зробити самі, а в чому потрібна підтримка влади.

Якою має бути сучасна бібліотека? [Текст] : [в ТОБМ 22 листопада відбулася сесія по формуванню стратегії модернізації бібл. системи Терноп. обл.] / А. Золотнюк // Вільне життя. – 2016. – 2 груд. – С. 6.

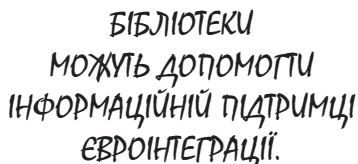

СУЧАСНІ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ЮНАЦТВА ТА МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІ

Ірина Тарадименко,

завідувач науково-методичного відділу
Херсонської обласної бібліотеки для юнацтва
ім. Б. Лавренюва

Сьогодні, як ніколи гостро, стоїть проблема підтримки суспільством курсу України на вступ до Європейського Союзу. Виникає нагальна необхідність поширення знань про ЄС серед

БІБЛІОТЕКИ
МОЖУТЬ ДОПОМОГТИ
ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПІДТРИМЦІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.

населення. Сучасні бібліотеки можуть допомогти в процесі інформаційної підтримки євроінтеграції, пропагуючи європейські цінності та гідно представляючи в Європі культурні надбання України.

Цим питанням був присвячений семінар-практикум «Сучасна бібліотека в процесі європейської інтеграції» для працівників юнацьких структурних підрозділів бібліотек Херсонської області, бібліотекарів вищих та професійно-технічних навчальних закладів

Херсона, що відбувся 29 листопада 2016 р. в читальній залі Херсонської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Б. Лавреньова.

Бібліотечні фахівці з 17 районних, сільських бібліотек, центральної міської бібліотеки ім. Лесі Українки та філій Херсонської ЦБС, працівники 10 бібліотек професійно-технічних навчальних закладів, а також бібліотек херсонських вишів: 3 університетів, Державної морської академії та гідро-метеорологічного технікуму і політехнічного коледжу зібралися, аби збагатитися новими знаннями, обмінятися досвідом та поспілкуватися.

У семінарі брали участь: декан факультету менеджменту і бізнесу Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв С. Шуляк, керівники і кращі фахівці Херсонської ОБЮ.

На початку учасників семінару запросили на екскурсію книгозбірню «В Європу через бібліотеку». Відвідуючи відділи бібліотеки, вони дізналися про проекти, започатковані останніми роками і пов'язані з різними країнами Європи: Болгарією, Великобританією, Польщею, Нідерландами. Були також презентовані заходи на виконання комплексної програми «Почувайся європейцем – говори українською!», проекти, присвячені українському мистецтву, та благодійний фотопроєкт «Світлини для героїв».

Завдяки онлайн-спілкуванню бібліотечні фахівці дізналися про успішні історії пунктів європейської інформації Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва та центральної бібліотеки ім. М. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва, почули поради автора та координатора проекту Української бібліотечної асоціації «Все про Європу в бібліотеках» О. Башун.

На підставі досвіду деяких сучасних європейських та українських книгозбірень методист Херсонської обласної бібліотеки

для юнацтва О. Козаченко познайомила присутніх з європейським вектором позитивних змін у діяльності цих бібліотек.

Жваво пройшла інтерактивна travel-гра «Бібліотур до Європи». Уявивши себе бібліюристами, фахівці за допомогою сучасного устаткування та онлайн-сервісів подорожували країнами Європи, знайомилися з їхніми національними традиціями і культурою, рекомендували твори сучасної української літератури та, насамкінець, методом командного «мозкового штурму» створювали свої «бібліотечні меседжі». Найнесподіванішим та найбільш креативним виявився меседж команди «Бібліотечних рестораторів» – «Українську книгу в італійську родину».

З європейським вектором модернізації підготовки спеціалістів із інформаційної справи розповіла у своєму виступі декан факультету менеджменту і бізнесу Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв С. Шуляк.

Про успішні історії культурної дипломатії України в процесі євроінтеграції, створення власного культурного продукту учасники семінару дізналися з презентації заступника директора Херсонської ОБЮ ім. Б. Лавренюва Т. Ігнатової. Ця тема надзвичайно цікава: з одного боку, вона потребує осмислення, а з іншого, сприяє зростанню компетенції бібліотекарів. Інформаційну підтримку презентації надала виконавчий директор Української бібліотечної асоціації Я. Сошинська.

Різноманітністю відрізнялася бібліотечна мозаїка «Йдемо в Європу, щоб бути Україною»: фахівці публічних, наукових бібліотек, а також бібліотек навчальних закладів зацікавили учасників незвичними формами та технологіями роботи, унікальними виданнями зі своїх фондів та інноваційними форматами проведення Дня Європи.

Корисною для присутніх також виявилася інформація завідувача відділу міжнародних зв'язків Херсонського державного університету А. Кулик про діяльність інформаційного центру ЄС при університеті зі сприяння євроінтеграційній освіті та дослідженням.

Доречною в контексті семінару була презентація освітнього проекту «Казки Херсонщини» голови правління благодійного фонду «Майбутнє Херсонщини» Ю. Ситник. Усі учасники отримали повну інформацію про проект у спеціальній збірці. Його ініціатори чекають на зворотній зв'язок, адже дехто з присутніх навіть виявив бажання долучитися до проекту.

Напередодні семінару-практикуму Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Б. Лавренюва отримала 300 видань від посольств Латвії, Чехії, Польщі в Україні та Міжнародного фонду «Відродження». Тож, на додаток до методичних матеріалів, учасники отримали книги, періодичні видання, CD-диски, буклети, плакати, які допоможуть користувачам бібліотек Херсонщини ближче познайомитися з історією, культурою, літературою та традиціями європейських країн.

Наостанок учасники семінару створили «Євроколо вподобань», залишивши свої враження від почутого та побаченого на зірочках-стікерах і підбивши підсумки професійного заходу.

Завдяки співпраці фахівців Херсонської ОБЮ та Української бібліотечної асоціації семінар-практикум став місцем активного спілкування бібліотечних працівників Херсонщини з колегами з усієї України. Сподіваємось, що набуті під час семінару знання та отримані матеріали знайдуть застосування в роботі книгозбірень, стануть поштовхом до створення пунктів європейської інформації та будуть корисними читачам.

«ВОЙНА? ВОЙНА...»²

(Полуповесть о себе и своих близких)

Наталія Ляховська,

вчений секретар

Державної бібліотеки України для юнацтва

Пролог. Война... Слово и слово, но какое страшное слово, и зачем же оно женского рода?

КАКОЕ СТРАШНОЕ СЛОВО -
ВОЙНА...

Глава 1.

Никогда не представляла себе, что выйду замуж за офицера. Даже об этом и не думала. Работала себе в библиотеке консерватории. Ухаживали за мной ребята-студенты, музыканты. Была уверена, что выйду замуж за скрипача или композитора, или за вокалиста. Но случилось так, что влюбилась в офицера в звании капитана. Влюбилась до самых что ни на есть мозгов, до одури, до смерти. Иногда так бывает. И вот, Киев позади, а вдалеке – военная часть на Дальнем Востоке. 60 километров по правую сторону от реки Амур и 60 километров от славного города Комсомольск-на-Амуре. Вокруг сплошная беспросветная

²Друкується мовою оригіналу

тайга и военный городок, где построены только 9 домов для офицерского состава, одно общежитие для холостых офицеров, штаб, офицерский клуб, почта, казармы для солдат срочной службы, офицерская столовая, детский сад, школа-восьмилетка и двухэтажный военторг. На первом этаже – гастроном, на втором – промтовары. И все вроде бы нормально: офицеры служат, жены ходят на работу, дети – в садик или в школу. Течёт размеренная офицерская жизнь: раз в три недели – учения (как мы, жены офицеров, называли это, «игра в войнушку»).

Проходит полгода, приезжает высокое начальство из Москвы. Начинают вызывать в штаб офицеров, которые имели в начале 70-х и в 80-х годах боевую практику в Афганистане, или тех, кто в свое время участвовал в боевых действиях в составе группы советских военных специалистов в Египте.

Вечером пришел муж. Молча поужинал. Попросил, чтобы я собрала «тревожный чемодан». Сказал, что уезжает на учения в Калинин (нынче – город Тверь). Обнял детей. Поцеловал меня. В 23:00 за ним приехал уазик. Я, как была в халатике, выскочила за ним. Август месяц, теплая ночь, небо черное-черное и близкое-близкое, протяни руку – дотронешься, и звезды падают и падают, хоть желание загадывай. Но мне было не до желаний. Я понимала, что это не учения, я понимала, что это призыв на войну, и войну тяжкую страшную, в Афган...

Глава 2.

Прошло полгода. Долгих полгода. Ни писем, ни весточек. Страшных, тяжких шесть месяцев ожидания. И вдруг вызывает меня замполит. Иду, как на заклятие. Понимаю, что-то стряслось. Просто так замполит вызывать не будет. Захожу в кабинет.

ТВОРЧИСТЬ БІБЛІОТЕКАРІВ

Подполковник дает мне конверт, уже распечатанный. Узнаю почерк мужа. Читаю. Он в госпитале. В Москве. Контузия, тяжелое ранение в ногу и в предплечье. Но пишет, что чувствует себя нормально. Понимаю, что нужно собираться и ехать в Москву. А как же дети? С кем их оставить? Как они без меня? Молча смотрю на замполита.

– Не переживайте, мы все устроим, – говорит мне замполит.

– Собирайте вещи и езжайте к мужу. В 6 утра машина Вас будет ждать. Довезет до ближайшего военного аэродрома. Долетите до Шереметьево. А там с оказией до Москвы как-нибудь доберетесь. Если выйдет, позвоню, скажу, чтобы встретили. Но если выйдет! Вот деньги Вам тут собрали всей частью. На проживание хватит и на лекарства тоже. А потом по книжке денежного довольствия мужа получите полную сумму.

Пришла домой. Начала собирать самые необходимые вещи для мужа, для себя и для детей. Позвонила близкой подруге. Оказалось, что она уже в курсе. Сказала, чтобы я не волновалась, дети у нее будут обихожены и досмотрены, главное, чтобы я добралась нормально и поддержала мужа.

Военный аэродром. Военный самолет. Для пассажиров не приспособлен. Полет прошел как во сне. Думала о муже, детях, на неопределенное время засыпала, просыпалась на болтанке, потом снова проваливалась в сон. Наконец, сели в 80 километрах от гражданского аэродрома. Как ни странно, но военный узик меня ждал. Видимо, замполит дозвонился и договорился, чтобы меня встретили. Через три с половиной часа добрались до госпиталя. Вез меня пожилой шофер, старший сержант с грустными и умными глазами. Почти всю дорогу молчали. Потом он спросил у меня разрешения закурить и так уныло сказал:

– Ты, дочка, в госпиталь едешь. Если чего там увидишь неприятного, не кручинься, на войне всякое бывает. Война, она и есть война. Главное, шибко слезы не лей, держись изо всех сил, ребят-то всяко своей улыбкой поддерживай. Они же там разные бывают. Пугать тебя не буду. Приедешь, посмотришь, сама все поймешь. Мужики у нас сильные, но иногда и им тоже поддержка нужна. А вы, бабы всегда своей силой воли знатны. Вот и держись, сколько сил хватит. А как сила воли закончится, уходи в дальний угол и вой белугой, главное, чтобы бойцы твоей слабости не увидели. Поняла, что говорю?

Я молча кивнула.

Глава 3.

Через три с половиной часа я оказалась у проходных ворот главного клинического госпиталя в центре Москвы. Но как ни странно, меня даже в регистратуру не пустили. Дежурный офицер, старший лейтенант, что стоял на вахте, очень долго просматривал списки больных госпиталя, потом начал просматривать списки трупов, поступивших в местный морг за этот день. Наконец, поинтересовался, когда же мой муж умер: сегодня, вчера, а может быть, пару дней назад. Я попыталась объяснить, что мой муж жив, просто он тяжело ранен, плюс контузия. И это было не вчера и не сегодня, а шесть месяцев назад. На что мне старший лейтенант сказал:

– Ну что Вы мне, дамочка, голову морочите? Тут лечится высший комсостав. При чем тут ваш какой-то капитан? Тем более с войны. Нету тут у нас таких. Да и умер он у вас, наверное, давно. А вы тут приехали голову мне морочить.

К счастью, подоспел мой водитель, старший сержант,

ТВОРЧИСТЬ БІБЛІОТЕКАРІВ

который не уехал, а неподалеку курил свою папиросу:

– Ты тут, паря, долго не базарь, – сказал он, – а звони и узнавай, где тут ребята с тяжелых рубежей на госпитализацию принимают.

Старший лейтенант как-то все сразу понял: то ли взгляд старшего сержанта ему не понравился, то ли понял, что не с бабой дело будет иметь, во всяком случае, начал звонить по телефону в своей кабине и выяснил, что тяжело раненые с Ближнего Востока находятся в 100 км от города, на северо-востоке от центральной трассы.

– Ну что, дочка, ехай как-нибудь, – сказал старший сержант, – я уже как полчаса в части должен быть, Устав нарушаю.

Я молча стояла со своими вещами и понимала: если мне не поможет этот человек, мне тут никто не поможет. Я не могла смотреть ему в глаза. Я все понимала. Он и так столько времени потратил на меня. Я просто зажмурилась. Слезы катились градом, хотя я, как могла, сдерживала себя.

Старший сержант как-то залихватски кинул себе под каблук сапога окурки папиросы и сел в уазик.

– Ну что, дочка, поедем на 100 километров от города на северо-восток от центральной трассы? Да ладно, сопли вытри, едем же!

Вот так и поехали.

(Далі буде)

8 лютого 2017 р. на 69-му році пішла з життя Галина Іванівна Тютюн, колишній директор Херсонської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Б. Лавреньова.

Галина Іванівна очолювала бібліотеку в 1998-2014 рр. Під її керівництвом бібліотечне обслуговування молоді значно покращилося, стало більш професійним, якісним. Завдяки її зусиллям за цей період було багато зроблено для розвитку бібліотечної справи Херсонщини.

Добрий спомин про Галину Іванівну залишиться в пам'яті тих, хто знав цю чуйну, доброзичливу, життєрадісну, порядну, уважну, скромну людину.

Вічний Вам спокій, шановна Галино Іванівно.
Схиляємо голови в скорботі.

Колектив
Державної бібліотеки України для юнацтва

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ АВТОРІВ

1. Для публікації статті у віснику «Бібліосвіт» необхідно подати назву статті, ім'я, прізвище автора(ів) повністю, назву організації, посаду, наукове звання (за наявності).

2. Статті приймаються українською та російською (з наступним перекладом українською) мовами.

3. Подати коротку анотацію до статті (не більше 700 символів).

4. Статті приймаються тільки в електронній формі, у форматах Word for Windows, MS Word або ASCII. Обсяг статті разом з анотацією, малюнками, додатками, фотографіями формату А 4 не більше 6 сторінок. Розмір шрифту – 16, інтервал – одинарний.

5. Статті не повинні бути раніше опубліковані. Перевага надаватиметься проблемним статтям, що розкривають актуальні питання бібліотек для юнацтва та молоді, системи бібліотек або в цілому бібліотечної справи.

Статті надсилати до редколегії вісника електронною поштою на адресу: metoda2017@gmail.com.

Рішення про публікацію статей приймається редакційною колегією.

РЕДКОЛЕГІЯ

Науково-виробниче видання

БІБЛІОСВІТ

Інформаційний вісник № 1 (61) 2017

Заснований у 1999 році

Редакційна колегія:

Г. Саприкін (голова редкол.), Т. Сопова (відп. ред.),
Н. Гуцул, С. Чачко Т. Якушко

Редактори: С. Чачко, В. Кучерява, Н. Лінкевич
Обкладинка та комп'ютерна верстка М. Болесевич

Засновник – Державна бібліотека України для юнацтва
Виходить чотири рази на рік
Підписано до друку 21. 02. 2017. Зам. № 243 98 стор. Тираж 60 пр.
Просп. Перемоги, 60, м. Київ, 03057
<http://www.4uth.gov.ua>
E-mail:metoda2017@gmail.com